

Ethiek

Studeerwijzer voor het vak Ethiek van de
beroepsopleiding advocaten

www.bijlesberoepsopleiding.nl
versie 1..8 voorjaar 2026. Verspreiding toegestaan

Samenvatting Ethiek

Waarschuwing vooraf. Op basis van deze samenvatting alleen red je het niet. Dit vak draait om het verkrijgen van een bepaalde denkwijze. Het denken als een advocaat. Daarbij is en blijft het een samenvatting.

Heb je dan niets aan deze samenvatting? Echt wel! Een aantal van jullie heeft gewoon geen idee waar men moet beginnen en zoekt structuur bij het studeren voor de toets. Dat is precies de bedoeling van deze samenvatting. Het bieden van structuur en hulp bij de voorbereiding van dit vak.

Hoe haal je dit vak? Het korte antwoord is; door te weten wat er gevraagd gaat worden en door te weten waar de antwoorden staan. Waar het vooral op neerkomt is dat je de weg weet in de regelgeving en dat je de eindtermen kunt toepassen tijdens de toets.

Een belangrijke uitdaging tijdens de toets is het afronden van de toets binnen de daarvoor voorgeschreven tijd. Als je alles op moet zoeken, ben je redelijk kansloos. Het gaat dus om grip krijgen op de voor jou van toepassing zijnde regelgeving. Daar heb je overigens niet alleen tijdens de toets wat aan, maar dat zal je ook de rest van je carrière als advocaat veel ellende besparen.

Mijn dringend advies is om tijdens de toets voldoende tijd te reserveren voor de (drie) open vragen. Daar heb je een minuut of tien per vraag voor nodig. De resterende tijd is dan ruimschoots voldoende voor de gesloten vragen. Kom je in tijdnood op de open vragen, dan is de kans vrij groot dat je de toets niet gaat halen. Bij de MK vragen kan je veel makkelijker "gas" geven omdat je toch niet alles kan controleren. Daar ontbreekt simpelweg de tijd voor.

De oefentoetsen die in de DLO staan geven een goede indicatie van de manier waarop de vragen worden gesteld. In onze eigen oefenomgeving hebben wij letterlijk honderden oefenvragen. Misschien heb je toch nog behoefte aan wat extra lessen of wil je gewoon zeker van jouw zaak zijn. Opus Opleidingen verzorgt groepslessen en webinars voor het vak ethiek.

Heel veel succes met het maken van het vak. Uiteraard is het gebruik van deze samenvatting geheel op eigen risico.

Meer informatie op www.bijlesberoepsopleiding.nl

Erik

Studiewijzer

Mijn dringend advies is om minimaal één dagdeel te besteden aan alleen het bestuderen van de regelgeving. Achterin deze samenvatting vind je een overzicht van de gedragsregels.

Regelgeving voor de toets

1. Advocatenwet ("AW")
2. Verordening op de Advocatuur ("Voda")
3. Gedragsregels ("GR")
4. Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme ("WWFT")
5. Varia

Het goede nieuws is dat alle regelgeving in het vademecum staat. Verder hoef je niet alles te weten. Voor zowel de AW als de Voda geldt dat maar een aantal artikelen of hoofdstukken van belang zijn. Ik zal hierna mijn advies geven waar jij je eerste dag qua studie aan dient te besteden. Hierbij geldt overigens een garantie tot aan de deur.

Advocatenwet: Art. 10, 11a De kernwaarden en het tuchtrecht (zie overzicht);
Voda hoofdstukken 4,6 en 7;
Gedragsregels alles inclusief toelichting!;
WWFT bestudeer hier vooral de stappenplannen en de artikelen die ik noem in de samenvatting ;
Varia 7:400 en verder. Daarbij kan je ook een blik werpen op de Regeling op de advocatuur (wordt vrijwel nooit naar gevraagd).

Stap 1 is een beetje feeling krijgen met de regelgeving. Weet een beetje waar alles staat en markeer de belangrijke passages.

Stap 2 bestudeer per onderwerp. Onderwerpen die samenhangen met de toetstermen en waarvan je weet dat die altijd terugkomen tijdens de toets. Ik geef een aantal voorbeelden.

Relevante onderwerpen

- De kernwaarden en de vertaling naar de gedragsregels;
- Het tuchtrecht waaronder de voorlopige maatregelen;
- De WWFT en artikel 7.1 - 7.3 Voda ;
- Derdengelden(rekening);
- Verrekening declaratie met derdengelden. Let op dat dit zowel in de Voda als in de gedragsregels is geregeld;
- Declaratiegeschillen;

- Hoe mag je wel en hoe mag je niet declareren. Toegestane en verboden afspraken;
- Gefinancierde rechtsbijstand / GR 18;
- Confraternele correspondentie of schikkingsonderhandelingen GR 26 of 27;
- De gedragsregels inclusief toelichting per doelgroep.

In deze samenvatting behandel ik de toetstermen, maar ik voeg soms wel een aantal toetstermen samen. Tot slot iets over de dilemma's. In de toets zul je vaak een vraag over dilemma's aantreffen. De vraag is dan met welke dilemma's de advocaat rekening moet houden. Het probleem daarbij is dat voor een hoop advocaten sommige dingen zo duidelijk zijn, dat dit helemaal geen dilemma voor hen oplevert (dilemma volgens Dikke van Dale "lastige keuze tussen twee onaangename zaken").

Dan gaat het mis. Omdat de advocaat het helemaal geen lastige keuze vindt, vermeldt men een aantal vragen/dilemma's niet en mist men daardoor punten. Dat is niet goed natuurlijk. Vertaal dilemma's dus als "vragen die in de toetsvraag" verborgen zitten, ongeacht of het antwoord volkomen helder is of niet.

Ga pas oefenen als je de stof een beetje in de vingers hebt. Dat kan uiteraard met oude toetsen maar ook in onze leeromgeving. Meer informatie over onze leeromgeving en de daarbij behorende webinarserie vind je op www.bijlesberoepsopleiding.nl in het menu onder het vak Ethiek.

De stagiaire kan de bronnen van het gedragsrecht benoemen.

De bronnen van het gedragsrecht zijn:

AW (zie m.n. art. 10-16);

WWFT);

Voda;

GR 2018;

Jurisprudentie van de lokale Raden van Discipline en het Hof van Discipline.

Let daarbij op dat de AW en de Voda prevaleren boven de gedragsregels. De volgende citaten uit de aanhef van de gedragsregels maken dat duidelijk.

Karakter Gedragsregels: *'Deze regels brengen normen onder woorden, die naar de heersende opvattingen in de kring der advocaten behoren te worden in acht genomen bij de uitoefening van het beroep van advocaat. Zij vormen niet de vastlegging van het voor de advocaten geldende tuchtrecht'. Ook na herijking van de gedragsregels van 2018 geldt onveranderd dat deze regels een uitwerking zijn van de wettelijke betamelijkheidsnorm. Die is als vanouds te vinden in artikel 46 van de Advocatenwet, maar maakt inmiddels ook onderdeel uit van de in artikel 10a van de Advocatenwet genoemde kernwaarden, met name de integriteit'*.

De gedragsregels zijn niet bindend in de zin, waarin de regels van de door de Nederlandse orde van advocaten vastgestelde verordeningen bindend zijn. Ze zijn bedoeld als richtlijn voor de advocaat voor zijn handelen bij de uitoefening van de praktijk. Zij kunnen tevens dienen als richtlijn voor de tuchtrechter, al binden zij deze niet zoals het Hof van Discipline meermalen heeft beslist. Met de bekendmaking van deze gedragsregels wordt beoogd invulling te geven aan de eisen die mogen worden gesteld aan de goede taakuitoefening van een 'behoorlijk advocaat'.

De stagiaire kan de rol van de advocaat in de rechtsstaat toelichten

Uit de aanhef van de gedragsregels

Advocaten handelen partijdig in de behartiging van de gerechtvaardigde belangen van de cliënt. Mede daardoor is de advocaat, als academisch geschoolde jurist, een bijzondere bemiddelaar tussen de rechtzoekende en de rechter. Dit komt met name tot uiting in de procespraktijk. De advocaat is echter ook een bijzondere bemiddelaar tussen de rechtzoekende en het recht. Dit komt met name naar voren in de adviespraktijk. Zo bezien is de advocaat 'de gids in de jungle van het recht'. In deze gedragsregels is qua taalgebruik met name aangesloten bij de procespraktijk. De gedragsregels gelden echter ook voor de adviespraktijk, tenzij uit de tekst nadrukkelijk anders blijkt.

Daarbij hoef je natuurlijk geen advocaat te zijn om te kunnen gidsen in de jungle van het recht. Wat echter samenhangt met de rol van de advocaat is dat deze bepaalde rechten en plichten heeft. Denk aan het procesmonopolie, de vertrouwelijkheid van de informatie en het daarbij samenhangende verschoningsrecht. Deze rechten en verplichtingen zijn niet vrijblijvend. Sinds 2015 is de deken in het arrondissement toezichthouder in de zin van artikel 5:11 AWB.

De stagiaire kan de kernwaarden voor de advocatuur uitleggen.

In het belang van een goede rechtsbedeling en de rol van de advocaat, draagt de advocaat zorg voor de rechtsbescherming van zijn cliënt. De advocaat laat zich daarbij leiden door de zogeheten kernwaarden. De kernwaarden zijn neergelegd in art. 10a AW. Zij vormen onderdeel van de tuchtnorm uit art. 46 AW. Een advocaat die de kernwaarden niet in acht neemt, is geen behoorlijk advocaat.

De vijf kernwaarden zijn:

Onafhankelijkheid;
Partijdigheid;
Deskundigheid;
Integriteit;
Vertrouwelijkheid.

Kernwaarde onafhankelijkheid

Een advocaat wordt geacht onafhankelijk te zijn ten opzichte van zijn cliënt, derden (overheid/rechter) en de te behandelen zaak. De advocaat is "dominus litis" oftewel meester van het proces: deze uitdrukking benadrukt de onafhankelijkheid van de advocaat t.o.v. zijn cliënt. Onafhankelijkheid brengt ook mee dat een advocaat de zaak van de cliënt met enige afstand benadert, zich niet met de cliënt vereenzelft en zijn cliënt wijst op de gerechtvaardigde belangen van de wederpartij of derden. De kernwaarde onafhankelijkheid geeft de advocaat de ruimte om in zijn optreden zekere grenzen in acht te nemen. Zo mag hij geen misbruik maken van zijn bijzondere positie en mag hij de aan hem, ten behoeve van zijn cliënt, toekomstige privileges slechts toepassen voor het doel waarvoor deze aan hem als advocaat zijn toegekend.

Kernwaarde partijdigheid

Een advocaat is bij uitstek partijdig. Gedragsregel 2 lid 2 bepaalt immers niet voor niets dat " Het belang van de cliënt, geen enkel ander belang, bepaalt de wijze waarop de advocaat zijn zaken behandelt." De advocaat dient het partijbelang van zijn cliënt naar zijn beste vermogen te behartigen en hij mag in beginsel van niemand anders opdrachten mag ontvangen dan van zijn cliënt. De cliënt is immers de persoon die de advocaat om hulp heeft verzocht.

Deze hulp hoeft niet onvoorwaardelijk te worden geboden. Dat hangt mede samen met de onafhankelijke rol van de advocaat. De partijdigheid brengt met zich mee dat de advocaat vrijheid heeft om deze rol te bekleden. Deze vrijheid is echter niet onbeperkt. Zie bijvoorbeeld het gegeven dat de advocaat zich niet onnodig grievend uitlaat over en tegen de wederpartij (gedragsregel 7), geen feiten mag stellen waarvan hij weet dat ze niet waar zijn of dat redelijkerwijs kan weten (gedragsregel 8) en de belangen van de wederpartij niet onnodig schaadt zonder redelijk doel (gedragsregel 6).

Uit de partijdigheid vloeit ook voort dat een advocaat niet tegelijkertijd voor meer dan één partij kan optreden in een zaak waarin deze partijen een tegengesteld belang hebben. Het optreden tegen een voormalige of bestaande cliënt is - in beginsel - ook niet toegestaan (zie gedragsregel 15 en de daarin genoemde voorwaarden).

In een zeer recente uitspraak ECLI:NL:TAHVD:2024:290 gaf het Hof het toetsingskader nog eens weer voor de kernwaarde partijdigheid.

Maatstaf

7.1 Deze zaak betreft een klacht tegen de advocaat van de wederpartij. De maatstaf die het hof bij de beoordeling daarvan aanlegt is mede ingegeven door de voor advocaten geldende kernwaarde partijdigheid en houdt het volgende in. Een advocaat geniet een grote mate van vrijheid om de belangen van zijn cliënt te behartigen op de wijze die hem passend voorkomt. Deze vrijheid mag niet ten gunste van een wederpartij worden beperkt, tenzij haar belangen nodeloos en op ontoelaatbare wijze worden geschaad. Zo mag de advocaat (a) geen feiten stellen waarvan hij de onwaarheid kent of redelijkerwijs kan kennen, (b) bij de behartiging van de belangen van zijn cliënt de belangen van de wederpartij niet onnodig of onevenredig schaden zonder redelijk doel. Daarbij geldt verder dat de advocaat de belangen van zijn cliënt dient te behartigen aan de hand van het feitenmateriaal dat zijn cliënt hem verschaft, en dat hij in het algemeen mag afgaan op de juistheid daarvan en slechts in uitzonderingsgevallen gehouden is de juistheid daarvan te verifiëren. De advocaat hoeft in het algemeen niet af te wegen of het voordeel dat hij voor zijn cliënt wil bereiken met de middelen waarvan hij zich bedient, opweegt tegen het nadeel dat hij daarmee aan de wederpartij toebrengt. Wel moet de advocaat zich onthouden van middelen die op zichzelf beschouwd ongeoorloofd zijn of die, zonder dat zij tot enig noemenswaardig voordeel van zijn cliënt strekken, onevenredig nadeel aan de wederpartij toebrengen.

Let op: partijdigheid kent zijn grenzen. In dezelfde uitspraak oordeelde het Hof:

8.1 Naar het oordeel van het hof heeft verweerder met zijn processtrategie uit het oog verloren dat hij, naast partijdigheid, ook onafhankelijkheid moet betrachten. Die onafhankelijkheid behelst onder meer dat een advocaat kritisch moet zijn ten aanzien van het standpunt van zijn cliënt en in ieder geval geen feitelijke stellingen mag innemen waarvan hij weet of moet weten dat deze onjuist zijn.

Een ander mooi voorbeeld is de uitspraak in HvD 6 september 2024, ECLI:NL:TAHVD:2024:241. Moet je nu echt alles doen om een minnelijke regeling te bereiken of kent dat ook grenzen?

De advocaat heeft de verplichting om zo veel mogelijk op zoek te gaan naar een buitengerechtelijke oplossing, omdat een regeling in der minne veelal de voorkeur verdient boven een proces. Dit neemt echter niet weg dat de advocaat partijdig is en blijft. Het zoeken naar een buitengerechtelijke oplossing gaat niet zover dat de advocaat moet functioneren als buffer tussen partijen. De partijdigheid van de advocaat komt op de eerste plaats.

Kernwaarde deskundigheid

Het gaat hierbij om kennis en kunde! Zie hier vooral hoofdstuk 4 van de Voda. Denk aan de beroepsopleiding, PO punten, aanvullende eisen voor cassatie-advocaten. Verder dient de advocaat zich te onthouden van het verlenen van rechtsbijstand op gebieden waarin hij niet of over onvoldoende deskundigheid beschikt. Wat nog al eens in een vraag verborgen zit, is het dilemma dat de bedrijfsjurist jou als advocaat vraagt, om toch even mee te kijken. Ook dan geldt dat jij je onthoudt van het geven van adviezen als je er geen verstand van hebt.

Regels: hoofdstuk 4 van de voda.

Het gaat daarbij om de standaard in de beroepsgroep. De maatman. Zie bijvoorbeeld HvD 26 augustus 2024, ECLI:NL:TAHVD:2024:228.

Het hof oordeelde hierover dat van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat, geconfronteerd met de vraag of een medische diagnose al dan niet klopt, mag worden verwacht dat hij een medisch deskundige het dossier laat beoordelen voordat aan de cliënt wordt medegedeeld dat het geen zin heeft juridische actie te nemen om de verkeerde diagnose te laten schrappen, tenzij de advocaat met zijn cliënt anders overeenkomt. De advocaat mocht dus niet alleen vertrouwen op zijn eigen professionele oordeelsvorming. Nu hij dit wel heeft gedaan, heeft hij niet gehandeld conform de professionele standaard die geldt binnen de beroepsgroep. Omdat de klacht raakt aan de kernwaarde deskundigheid ontving hij een berisping.

Kernwaarde integriteit

De kernwaarde integriteit komt in een fors aantal gedragsregels terug en dus ook in tuchtrechtelijke uitspraken. Een integere advocaat staat boven de zaak, waakt voor belangenverstremgeling en kan zijn keuzes verantwoorden. Onder integriteit wordt nadrukkelijk ook verstaan de financiële integriteit; ook bij de financiële aspecten van uw bijstand moet u zich behoorlijk gedragen en moet bijvoorbeeld de derdengeldenrekening inzichtelijk en integer worden gebruikt. Een integere advocaat let op de verplichtingen die voortvloeien uit de WWFT. Een

integere advocaat gedraagt zich zodanig dat hij het vertrouwen in de advocatuur niet schaadt. Een integere advocaat handelt niet in strijd met de regels van "fair play": hij laat zich niet onnodig grievend uit, hij verstrekt niet willens en wetens onjuiste informatie, neemt niet stiekem gesprekken op en benadert hij de wederpartij die door een advocaat wordt bijgestaan niet rechtstreeks.

Ook gedragingen in de privésfeer kunnen tuchtrechtelijk een probleem vormen. Het Hof van Discipline overwoog in een uitspraak van 26 maart 2018 (ECLI:NL:TAHVD:2018:52) dat de verweten gedragingen in het licht van de beroepsuitoefening absoluut ongeoorloofd zijn. De verweten gedragingen raakten de integriteit van een advocaat. Het criterium is dan vooral dat het vertrouwen in de advocatuur niet wordt geschonden.

Thema's die zien op integriteit omvatten bijvoorbeeld: omgang met de derdengeldrekening, respect tonen voor rechterlijke instanties, eerlijkheid, advocaat die niet het belang van de eigen cliënt behartigt, criminele activiteiten, ongebruikelijke transacties, contant geld en misbruik van de positie als advocaat.

Regels: advocateneed (3 lid 2 AW), WWFT, gedragsregel 1, 4 tot en met 10.

Kernwaarde vertrouwelijkheid

De rol van vertrouwenspersoon ligt aan de basis van de relatie tussen advocaat en cliënt. Het is voor een goede beroepsuitoefening van wezenlijk belang dat cliënten in vertrouwen alles in volle openhartigheid kunnen wisselen met hun advocaat. Zonder vertrouwelijkheid zou adequate rechtshulpverlening en een goede rechtsbedeling in het gedrang kunnen komen. Vertrouwelijkheid is van belang voor een goede rechtshulpverleningsrelatie en daarmee een goede rechtsbedeling.

De geheimhoudingsplicht betreft alles waarvan een advocaat 'als zodanig' kennisneemt. Het gaat dus om informatie die hij verkrijgt uit hoofde van zijn beroepsuitoefening. De werkzaamheden moeten dus de rechtsbescherming van zijn cliënt betreffen.

De geheimhouding is niet beperkt tot de advocaat maar geldt ook voor de medewerkers. Daarbij is het niet beperkt tot de duur van de opdracht. Ook daarna geldt de geheimhouding. Zie artikel 11a AW.

De geheimhouding is niet onbegrensd. Ik noem vier uitzonderingen:

1. WWFT. Indien er een ongebruikelijke transactie is in de zin van de WWFT, dan dient er gemeld te worden. Dit doorbreekt de geheimhouding.
2. Verweer in o.a. een tuchtzaak. Zie de toelichting op GR 3
3. Zeer uitzonderlijke omstandigheden waarbij het belang van de waarheid prevaleert boven het verschoningsrecht

4. informatieverschaffing aan de deken. Zie AW 45a en GR 29

Regels: 10a lid 1 AW, 11a AW, GR 3 lid 1

Ter borging van de vertrouwelijkheid kan de advocaat een beroep doen een verschoningsrecht. Dat verschoningsrecht ziet vooral op een uitzondering op de getuigplicht in onder meer artikel 218 Sv, artikel 165 lid 2 onder b Rv en artikel 5:20 lid 2 Awb. De medewerkers kunnen een beroep doen op het zogeheten afgeleide verschoningsrecht.

In HvD 15 januari 2024, ECLI:NL:TAHVD:2024:19, stond een advocaat centraal die de geheimhouding uit de arbitrageovereenkomst van zijn cliënten schond. Volgens het hof is een advocaat verplicht om het geheimhoudingsbeding dat zijn cliënten hebben afgesproken te respecteren. De geheimhoudingsverplichting zou anders immers op onaanvaardbare wijze aan waarde inboeten als het de advocaat steeds vrij zou staan om, naar eigen goeddunken op grond van een eigen opvatting omtrent hetgeen het belang van zijn cliënt meebrengt, te bepalen dat hij gebruik zal gaan maken van de stukken waarop geheimhouding rust. Bijzondere omstandigheden kunnen dit volgens het hof echter anders maken, zoals een goede beroepsuitoefening in het belang van de cliënt. Dan moet de advocaat echter wel voldoen aan het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel (noodzakelijkheidsbeginsel).

Het Tuchtrecht

Bij dit onderdeel kennen wij de volgende eindtermen.

- De stagiaire kan uitleggen waarom het tuchtrecht noodzakelijk is voor het functioneren van de advocaat in de rechtsstaat.
- De stagiaire kan de hoofdlijnen van de tuchtrechtprocedure, zoals beschreven in de Advocatenwet, benoemen.
- De stagiaire kan de partijen die betrokken zijn bij de tuchtrechtprocedure en hun rollen daarin, beschrijven.

Inleiding

Waarom hebben wij eigenlijk tuchtrecht? Dit hangt samen met de bijzondere positie van de advocaat in de rechtsstaat. Deze bijzondere positie brengt met zich mee dat de advocaat ook bepaalde privileges heeft die bijvoorbeeld "gewone" juristen niet hebben. Denk daarbij aan de geheimhouding, het verschoningsrecht maar ook het procesmonopolie in een hoop zaken.

Je moet daarbij ook een onderscheid maken tussen formeel tuchtrecht en materieel tuchtrecht. **Het formele tuchtrecht is nodig om het materiële tuchtrecht te handhaven.**

Het materiële tuchtrecht heeft betrekking op gedragingen van advocaat. Het doel is het waarborgen van een behoorlijke beroepsuitoefening door advocaten. De tuchtcolleges zijn de 'hoeder van een integere en betrouwbare advocatuur'. Dit draagt er aan bij dat de rechtzoekende ook zijn rechten kan effectueren. Immers is onmisbaar dat de burger onbelemmerde toegang heeft tot de rechtsbedeling en de rechter. Dit is enkel te realiseren met adequate rechtshulpverlening,

Het is de tuchtrechter (de raden van discipline en in hoogste ressort het hof van discipline) die het handelen en optreden van de advocaat beoordeelt.

Artikel 46 van de advocatenwet geeft de tuchtrechtelijke norm voor beoordeling door de tuchtrechter:

De advocaten zijn aan tuchtrechtspraak onderworpen

- *ter zake van enig handelen of nalaten in strijd met de zorg die zij als advocaat behoren te betrachten ten opzichte van degenen wier belangen zij als zodanig behartigen of behoren te behartigen,*
- *ter zake van inbreuken op het bepaalde bij of krachtens deze wet, en de Wet kwaliteit incassodienstverlening en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme,*
- *de verordeningen van de Nederlandse orde en*
- *ter zake van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt.*

Deze tuchtrechtspraak wordt uitgeoefend in eerste aanleg door de raden van discipline en in hoger beroep, tevens in hoogste ressort, door het Hof van Discipline.

Kortom het gaat om de zorgplicht, inbreuken op de AW, De WKID, de WWFT en de verordeningen van de orde en de betamelijkheidsnorm. Deze laatste norm krijgt invulling met de kernwaarden en de uitwerking in de Voda en de gedragsregels.

Herhaling: privégedragingen van een advocaat zijn tuchtrechtelijk van belang indien er voldoende aanknopingspunten zijn of verband bestaat of verwevenheid is met de praktijkuitoefening om de daarvoor geldende maatstaven toe te passen, dan wel de gedraging voor een advocaat in het licht van zijn beroepsuitoefening absoluut ongeoorloofd moet worden geacht (HvD 10.01.2011, 5759). Kortom: Als het privégedrag het vertrouwen in de advocatuur schendt.

De Wet kwaliteit incassodienstverlening (Wki) stelt vanaf 1 april 2024 eisen aan de kwaliteit en betrouwbaarheid van buitengerechtelijke incassodienstverleners. Bestaande incassodienstverleners moeten zich binnen een jaar na 1 april 2024 registreren in het register incassodienstverlening. Deze registratieplicht geldt niet voor advocaten. Op grond van artikel 11 lid 1 sub b zijn advocaten uitgezonderd van het verbod op het verrichten van buitengerechtelijke incassowerkzaamheden.

De wet gaat vooral om de verbetering van de kwaliteit. Het personeel dat zich bezig houdt met de incassering van vorderingen moet voldoende vakbekwaam zijn en hun vakbekwaamheid periodiek onderhouden. Voor het overige bevat de wet vooral kwaliteitseisen zoals:

- Inzicht en specificatie van de vorderingen
- Correcte omgang met schuldenaren
- Deugdelijke inrichting van de werkzaamheden en de administratie
- Een verrichter of aanbieder van buitengerechtelijke incassowerkzaamheden heeft een klachtenregeling en is aangesloten bij een geschillenregeling.

Met name dit laatste punt is een punt voor aandacht voor de incasserende advocaat.

Het formele tuchtrecht

Let op: elke toets komen hier een paar mc vragen over. Dat lijkt weinig, maar dat is het niet. Voor een voldoende mag je slechts enkele fouten maken. De vragen zijn ook super gedetailleerd en het kost simpelweg te veel tijd om alles tijdens de toets op te zoeken. Verspil een uur van jouw leven en bestudeer de artikelen 46 tot en met 60h goed voor de toets.

Eerst de hoofdrolspelers:

- De deken;
- De klager;
- De advocaat;
- De Raad van Discipline en het Hof van Discipline.

De deken

Wellicht de belangrijkste speler in het proces is de deken. Let wel: de lokale deken. Uit de context of taalgebruik zal je moeten afleiden of we het hebben over de lokale deken of de landelijk deken. Ook de landelijk deken kan een rol hebben in de procedures. Ik kom daar later op terug.

Iedere tuchtzaak begint bij de deken. Art. 46c AW bepaalt dat klachten tegen advocaten worden ingediend bij de deken. Dus niet bij de rechtbank of de raad van discipline maar bij de deken. Geen uitzonderingen. De deken helpt eventueel bij het formuleren van de klacht (46C lid 1 AW). Elke zaak wordt onderzocht door de deken (lid 3), ook als de klager om onmiddellijke doorzending naar de RvD verzoekt (lid 2). Tenzij sprake is van de situatie van onmiddellijke doorzending, tracht de deken steeds de zaak in der minne te schikken (46d lid 1). Als de bemiddeling succesvol is, dan wordt de schikking schriftelijk vastgelegd.

Als de bemiddelingspoging niet succesvol is (lees 46d lid 3) dan kan de klager binnen drie maanden verzoeken om de klacht door te sturen naar de Raad van Discipline. Bij het inzenden van de klacht worden meteen alle stukken overlegd. Indien de deken van oordeel is dat de klacht kennelijk ongegrond of van onvoldoende gewicht is (lees: complete onzin of het gaat nergens over), dan kan de deken dit met redenen omkleed mededelen aan de klager, de betrokken advocaat en de raad van discipline.

De deken functioneert als incassobureau van de raad van discipline. De deken heft het griffierecht van 50 euro (46e AW).

Dus als een klager een klacht indient, dan doet hij dat bij de deken en dat kan dan de start betekenen van een tuchtrechtprocedure. Zijn we er dan? Nee, op basis van art. 46F AW kan de deken ook ambtshalve bezwaren ter kennis van de raad van discipline brengen. De zogenaamde dekenklacht.

Let wel: dit betreft de zogenaamde bodemprocedure. We kennen ook de voorlopige voorzieningen/maatregelen ex artikelen AW 60b en 60AB, ook die worden gestart door de deken. Zie verder in de tekst.

De lokale deken is toezichthouder in de zin van artikel 5:11 Awb. Ze houden toezicht op de naleving van de Advocatenwet, Voda en de WWFT (35 lid 4 jo. 45a AW; 24 lid 6 WWFT) door de advocaten die kantoor houden in het arrondissement van de deken.

De klager

Soms denken advocaten dat alleen de cliënten mogen klagen. Dat is onjuist. Een klager is ontvankelijk wanneer hij als klager een eigen belang heeft. Daarbij geldt dat (slechts) de deken kan klagen in het algemeen belang. Over het "eigen belang" criterium is veel jurisprudentie. De hoofdregel is te vinden in HvD 22-05-1989. Het HvD overwoog dat de AW niet een klachtrecht in het leven heeft geroepen voor een ieder, doch slechts voor degenen die door een handelen of nalaten van een advocaat in zijn of haar belang getroffen is of kan worden. Voor zover het algemeen belang een tuchtrechtelijke procedure is vereist, wordt het klachtrecht uitgeoefend door de deken. Vaak zal de klager een voormalig cliënt zijn, maar het kan ook een wederpartij zijn (bijvoorbeeld onnodig grievend).

De advocaat

Oftewel het lijdend voorwerp. Let op dat de advocaat bij het tuchtrechtelijk verweer in beginsel niet gehouden is aan de vertrouwelijkheid.

Let daarbij ook op dat de advocaat al snel verantwoordelijk is. Ook een advocaat-stagiaire is zelf verantwoordelijk voor zijn handelen of nalaten als advocaat. Zie bijvoorbeeld de Raad van Discipline Arnhem-Leeuwarden

(ECLI:NL:TADRARL:2018:12): "*Weliswaar heeft verweerder de wijze van declareren van de toevoeging en de cadeausuggestie met zijn patroon besproken, maar dit bevrijdt hem niet van zijn eigen verantwoordelijkheid in deze. Voorop blijft staan de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat, ook als stagiaire.*"

Op grond van art. 7:400 BW en gedragsregel 13 is de advocaat verantwoordelijk voor de uitvoering van de opdracht. Voor een gebrekkige organisatie, fouten van het personeel en de behandelend advocaat, is de advocaat zelf verantwoordelijk.

De Raad van Discipline en het Hof van Discipline.

De procedurele gang van zaken rond een klacht en het vervolg daarop

Goed laten we aannemen dat de klacht is doorgezonden naar de Raad van Discipline. Daar treffen we eerst de voorzitter van de Raad van Discipline aan die de klacht gaat bekijken.

De voorzitter en zijn poortwachtersrol.

De voorzitter heeft de bevoegdheid om een zogenaamde voorzittersbeslissing te nemen conform AW artikelen 46G en 46J. De eerste toetsing is die van art. 46G AW. Bij de toetsing van art. 46G bekijkt de voorzitter of er geen sprake is van verjaring (drie jaar zie art. 46G lid 1 sub a AW) of dat er (al eerder) een boete is opgelegd. Een constatering van het voorgaande leidt tot niet ontvankelijkheid via een voorzittersbeslissing.

Op grond van art. 46j AW kan de voorzitter besluiten om reeds voor de zitting te bepalen dat:

- De raad kennelijk onbevoegd is;
- De klacht kennelijk niet-ontvankelijk is;
- De klacht kennelijk ongegrond is;
- De klacht kennelijk van onvoldoende gewicht is.

Zijn we er dan? Nee. De klager kan in verzet gaan tegen de voorzittersbeslissing. De klager of de deken kan, binnen dertig dagen (art. 46h lid 1, 46j lid 4 AW) in verzet bij de RvD.

Indien het verzet ongegrond wordt verklaard, dan is die beslissing op verzet geen hoger beroep mogelijk (art. 46h lid 7 AW). Indien het verzet echter gegrond wordt verklaard, dan betekent dit dat de klacht verder door de Raad van Discipline wordt behandeld. Tegen de uiteindelijke beslissing op de klacht staat wel hoger beroep open.

Raad van Discipline

Is geen voorzittersbeslissing gegeven, dan komt de zaak op zitting bij de RvD.

Op grond van art. 46l AW kan de voorzitter van de raad een vooronderzoek gelasten.

De raad kan de klacht ambtshalve aanvullen (art.46d lid 9 AW). De behandeling van de klachten vindt plaats in het openbaar, tenzij sprake is van gewichtige redenen waarbij de advocaat zich kan laten bijstaan door een raadsman. Lees voor het verloop de artikelen 46 tot en met 49 AW.

Let op artikel 47a lid 1 AW: door het intrekken van de klacht door klager staakt de behandeling, tenzij de advocaat behandeling wenst of indien op grond van het algemeen belang behandeling wenselijk is (art.47a lid 2 onder a en b AW).

In artikel 47b AW is het ne bis in idem beginsel omschreven.

Wat kan de Raad van Discipline allemaal doen. In volgorde van zwaarte:

- Gegrondverklaring zonder oplegging van maatregel (48 lid 3 AW)
- Een waarschuwing geven;
- Een advocaat berispen;
- Geldboete (deze kan tegelijkertijd met de andere maatregelen opgelegd worden, 48 lid 4 AW) (maximaal 20.500 euro);
- Schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van ten hoogste één jaar (evt.met proeftijd, 48a AW);
- - Schraping van tableau.

Geschorste advocaten mogen de titel advocaat niet voeren (art. 48 lid 6 AW). Geschorste advocaten verliezen ook de betrekkingen waarbij de hoedanigheid van advocaat een vereiste voor verkiesbaarheid of benoembaarheid is (art. 48 lid 7 AW).

Schorsingen kunnen ook voorwaardelijk worden uitgesproken (art. 48A lid1 AW).

Bij een (gedeeltelijke) gegronde klacht kan een kostenveroordeling ex art. 48AC AW worden uitgesproken. Ook kan de raad in dat geval een schadevergoeding toekennen van maximaal € 5000,-- (art. 48B lid 1 AW).

De deken ziet op grond van art. 48C AW toe op de nakoming van de door de Raad van Discipline opgelegde voorwaarden. Als de deken vindt dat de advocaat de voorwaarden niet nakomt, dan kan hij op grond van art. 48C AW de Raad van Discipline informeren inclusief een vordering die de deken nodig acht.

Hof van Discipline (hoger beroep)

De procedure bij het hof van discipline wijkt niet veel af van de raad van discipline. Let goed op dat er wel een paar verschillen zijn.

De voorzitter van het hof van discipline functioneert wederom als poortwachter.

Artikel 56a lid 1 AW luidt: De voorzitter van het hof van discipline kan kennelijk niet-ontvankelijke en kennelijk ongegronde beroepen, alsmede beroepen die naar zijn oordeel niet zullen leiden tot een andere beslissing dan die van de raad van discipline, binnen dertig dagen nadat zij zijn ingesteld, bij met redenen omklede beslissing afwijzen.

De voorzitter zal dit bijvoorbeeld doen als hij constateert dat de beroepstermijn is verstreken. Of als er beroep is ingesteld tegen een beslissing waar niet tegen geappelleerd kan worden.

Artikel 56b AW. Ook tegen deze beslissing kan verzet worden ingesteld. Let op: ook de landelijke deken (deken van de algemene raad) kan verzet aantekenen.

Terzijde, dit is de eerste keer dat de landelijk deken om de hoek komt kijken. De landelijk deken, oftewel de deken van de algemene raad) kan op grond van artikel 56 lid 2 ook beroep instellen tegen beslissingen van de raad van discipline.

Wie kunnen er allemaal beroep instellen bij het Hof van Discipline?

Art. 56 lid 1 AW

- De klager wiens klacht ongegrond is verklaard
- De Dekan (slaat hier op de lokale deken)
- De beklagde advocaat

Art. 56 lid 2 AW

- Dekan van de Algemene raad

Let op dat in de hiervoor omschreven procedure (bijvoorbeeld) een schorsing pas ingaat als de uitspraak onherroepelijk is.

De procedure inzake het spoedshalve schorsen of treffen van een voorlopige voorziening (vovo) versus de procedure inzake de onbehoorlijke praktijkuitoefening

Voor 2009 had de deken een groot probleem. Indien er bij een advocaat iets volkomen niet pluis was, dan kon de deken niet onmiddellijk (laten) ingrijpen. Met de introductie van de artikelen 60AB en 60B AW is daar verandering in gekomen. Eerst art. 60AB AW.

Op voorhand: de deken verzoekt alleen.

60ab advocatenwet spoedshalve schorsen of treffen vovo

Op verzoek van de deken van de orde waartoe de advocaat behoort, kan de raad van discipline de advocaat jegens wie een ernstig vermoeden is gerezen van een handelen of nalaten waardoor enig door artikel 46 beschermd belang ernstig is geschaad of dreigt te worden geschaad, met onmiddellijke ingang schorsen in de uitoefening van de praktijk of een voorlopige voorziening met betrekking tot de praktijkuitoefening van de betrokken advocaat treffen, indien het door artikel 46 beschermde belang dit vergt.

De procedure op grond van artikel 60 AB is een tuchtrechtelijke spoedvoorziening, in afwachting van (en ter overbrugging van de periode tot aan) een onherroepelijke beslissing in de normale tuchtprocedure.

ECLI:NL:TADRSHE:2021:195. Een voorbeeld uitspraak.

"Advocaat heeft meerdere facturen onbetaald gelaten, is niet bereikbaar voor De deken en onttrekt zich aan het toezicht van de deken. Naar het oordeel van de raad is het onder bovenvermelde omstandigheden niet verantwoord dat verweerster de praktijk als advocaat uitoefent. De raad zal het verzoek ex artikel 60ab Advocatenwet van de deken daarom toewijzen. Geen aanleiding om voorzieningen te treffen. Advocaat wordt op grond van het bepaalde in artikel 60 ab Advocatenwet met onmiddellijke ingang geschorst",

Artikel 60 AB ziet ook toe op de situatie dat de advocaat zich in voorlopige hechtenis bevindt.

Casus. Strafrechtadvocaat – en formeel nog stagiair-ondernemer – Mustapha M. werd eind maart opgepakt, evenals zijn broer en nog twee andere verdachten. Sindsdien zit hij in voorarrest. Deken Van der Dussen (arrondissement Zeeland-West-Brabant) diende hierop een verzoek in op grond van artikel 60ab Advocatenwet om de advocaat per direct en voor onbepaalde tijd te schorsen.

Wat kan de - door art. 60AB AW getroffen - advocaat hiertegen doen? Twee mogelijkheden.

- Op grond van art. 60AB lid 6 AW kan de betrokken advocaat de raad van discipline te allen tijde verzoeken de opgelegde schorsing of voorlopige voorziening opheffen.
- Op grond van art. 60AD AW kunnen de betrokken advocaat, de deken van de orde waartoe de advocaat behoort en de deken van de algemene raad binnen dertig dagen na verzending van een afschrift van de beslissing hoger beroep instellen bij het hof van discipline.

Let op: zowel de lokale deken als de landelijke deken kunnen beroep instellen.

De onbehoorlijke praktijkuitoefening van artikel 60B AW

Lid 1 *De raad van discipline kan, al dan niet nadat een onderzoek overeenkomstig de artikelen 60c tot en met 60g heeft plaatsgevonden, op verzoek van de deken van de*

orde waartoe de advocaat behoort een advocaat die tijdelijk of blijvend blijk geeft zijn praktijk behoorlijk uit te kunnen oefenen, voor onbepaalde tijd in de uitoefening van de praktijk schorsen dan wel een of meer voorzieningen met betrekking tot de praktijkuitoefening van de betrokken advocaat treffen die hij geboden acht. De raad van discipline kan tegelijkertijd met het opleggen van een schorsing een voorziening treffen. Hij beslist niet dan na verhoor of behoorlijke oproeping van de deken van de orde waartoe de advocaat behoort en de betrokken advocaat.

De procedure op grond van art. 60b AW is niet bedoeld als een tuchtrechtelijke voorziening. Een opgelegde voorziening op grond van art. 60b AW wordt daarom ook niet aangetekend als een tuchtrechtelijk antecedent. Deze procedure heeft tot doel met spoed voorzieningen te treffen met betrekking tot de praktijkuitoefening indien een advocaat tijdelijk of blijvend blijk geeft zijn praktijk niet behoorlijk te kunnen uitoefenen. Het biedt de mogelijkheid om bijvoorbeeld een advocaat die gezondheidsproblemen of psychische problemen heeft in staat te stellen zo snel mogelijk de draad weer op te pakken. Bij de procedure in het kader van de behoorlijke praktijkuitoefening is irrelevant of het disfunctioneren aan betrokkene kan worden toegerekend.

Wat kan de - door art. 60b getroffen - advocaat hiertegen doen? Twee mogelijkheden.

- Op grond van art. 60B lid 7 AW kan de betrokken advocaat de raad van discipline te allen tijde verzoeken de opgelegde schorsing of voorlopige voorziening opheffen.
- Op grond van art. 60B lid 4 AW kunnen de betrokken advocaat en de deken van de orde waartoe de advocaat behoort binnen dertig dagen na verzending van een afschrift van de beslissing hoger beroep instellen bij het Hof van Discipline.

Wat zijn dus de verschillen tussen de artikelen 60AB en 60B?

- De reden. Bij art. 60AB AW is de advocaat wat te verwijten. Daarom is art. 60AB ook een tuchtrechtelijke procedure. Deze verwijtbaarheid ontbreekt bij art. 60B en wordt dan ook niet gezien als een tuchtrechtelijke procedure
- De zitting is bij een art. 60AB procedure openbaar en bij een art. 60B procedure niet.
- In art. 60AB speelt de deken van het algemeen beraad een mogelijke rol

Wat zijn de overeenkomsten tussen de artikelen 60AB en 60B?

- Beiden procedures vinden plaats op verzoek van de deken bij de RvD.
- Er kan zowel opheffing worden verzocht als worden geappelleerd.
- Beiden hebben onmiddellijke werking. Een hoger beroep heeft geen opschortende werking.

Verschillen tussen de normale klachtprocedure en de procedure ex 60AB en 60B

- Normale procedure kan zowel door een klager als de deken worden gestart.
- De 60AB/60B procedures alleen op verzoek deken.
- Geen opschortende werking (60AB/60B) versus in kracht van gewijsde van de normale klachtenprocedure (zie oa 59 lid 1 AW).

De stagiaire kan de inhoud en strekking van de geldende regelgeving, zoals de Advocatenwet, de verordeningen, de WWFT en de gedragsregels toelichten.

Deze toetsterm is natuurlijk niet samen te vatten want dit bevat zo ongeveer het hele vak. Ik gebruik deze toetsterm als een inleiding. Daarna ga ik een aantal specifieke onderwerpen behandelen.

Advocatenwet

De advocatenwet regelt een aantal formele zaken rond het beroep advocaat. Ik noem bijvoorbeeld de vereisten, de inschrijving, de beëdiging, de uitschrijving, de bevoegdheden en plichten (art. 10-16), het toezicht (art. 45a-45i) en het tuchtrecht (art. 46 e.v.)

De kernwaarden zijn hiervoor al aan de orde gekomen. Het tuchtrecht wordt elders in dit stuk behandeld.

De Verordening op de advocaat (Voda)

De Voda is vastgesteld door het college van afgevaardigden van de Nederlandse orde van advocaten en geeft invulling aan de Advocatenwet en met name de kernwaarden van art. 10a AW (toelichting Voda). De toelichting op de Voda staat apart in het vademecum. Bij sommige artikelen kan het handig zijn om deze apart te lezen. Voor de bestudering van de Voda zijn vooral de hoofdstukken 4, 6 en 7 van belang, namelijk:

- deskundigheid (H4);
- de derdengeldenrekening (art 6.18 tot 6.20);
- Verbod op resultaatgerelateerd declareren (art. 7.7 e.v.);
- Contant geld en hoe daarmee om te gaan (art. 6.27);
- Cliëntenonderzoek art. 7.1 tot 7.3);
- Letselschade-experiment (vanaf 7.9).

Op een aantal zaken kom ik later in de samenvatting nog apart terug.

WWFT

Ik behandel de WWFT verderop in de samenvatting in een apart hoofdstuk

De WWFT loopt langs een aantal vragen.

- Wat valt er onder de WWFT,
- En als het onder de WWFT valt, wat voor soort (cliëntenonderzoek moet er plaatsvinden,
- En wat moet er gebeuren als er iets ongebruikelijk qua transactie gebeurt (melden).

Gedragsregels

'De gedragsregels zijn niet bindend in de zin waarin de regels van de door de Nederlandse orde van advocaten vastgestelde verordeningen bindend zijn.' Ze zijn bedoeld als richtlijn voor de advocaat voor zijn handelen bij de uitoefening van de praktijk. Zij kunnen tevens dienen als richtlijn voor de tuchtrechter, al binden zij deze niet zoals het Hof van Discipline meermaals heeft beslist.'

In de gedragsregels staat welke gedragingen wel of juist niet verwacht worden van de advocaat. Ze geven de (huidige) opvattingen weer over de normen die de advocatuur in acht dient te nemen en zijn een uitwerking van de wettelijke betamelijkheidsnorm (art. 46 AW en art. 10a AW (met name integriteit).

De gedragsregels hebben formeel geen bindende kracht, maar zijn wel gezaghebbend. De tuchtrechter kan de gedragsregels als richtsnoer gebruiken, maar hij is er niet aan gebonden. De gedragsregels hebben het karakter van normen van algemene gelding, onafhankelijk van het werkkterrein van de advocaat en met inbegrip van alle voor advocaten gangbare werkzaamheden. Ze geven blijk van de gemeenschappelijke grondslag van het advocatenberoep.

De gedragsregels zijn uitgewerkt in vier hoofdstukken, die zien toe op de verschillende relationele kringen waarmee de advocaat in de uitoefening van zijn beroep mee te maken heeft:

- De maatschappelijke rol van de advocaat;
- De advocaat in verhouding tot de cliënt;
- De advocaat in de verhouding tot overige betrokkenen bij de rechtspleging;
- De advocaat in de verhouding tot zijn beroepsgroep.

Let op: Soms wordt er een flauwe vraag gesteld over de oude gedragsregels. Op 14 februari 2018 zijn de nieuwe gedragsregels vastgesteld en deze hadden onmiddellijke werking. Kortom: geen overgangsrecht met uitzondering van de confraternele correspondentie. Het oude gedragsrecht bepaalde namelijk dat die vertrouwelijk was. Voor de zaken gestart voor 14 februari 2018 bleef dat ook na deze datum.

Ik pak er eerst een aantal gedragsregels bij (in samenhang met andere regelgeving) die betrekking hebben op de centen.

Eindtermen

**De stagiaire kan de financiële kanten van het gedragsrecht toelichten
De stagiaire kan in een concrete situatie een gedragsrechtelijk dilemma signaleren.**

**De stagiaire kan in een concrete situatie een financieel-
gedragsrechtelijk dilemma signaleren.**

**De stagiaire kan uitleggen hoe een declaratie tot stand komt zowel in
betalende als in toevoegingszaken.**

**De stagiaire kan in een concrete situatie vaststellen welke
gedragsrechtelijke normen toepasselijk zijn,..... in financiële zin.**

Vijf toetstermen die te maken hebben met de financiën. Daar zal dus wel een vraag over worden gesteld:-)

Financiële integriteit.

De (materiële) financiële aspecten van het gedragsrecht zijn verdeeld over de Voda en de gedragsregels. De financiële verhouding tussen advocaat en cliënt is een belangrijk aspect van de kernwaarde integriteit. De financiële integriteit wordt ingevuld door regelgeving:

Artikel 10a Aw;
Hoofdstukken 6 en 7 Voda;
Gedragsregels 6, 16.3, 17, 18, en 19 WWFT.

Bestudeer deze artikelen goed, want er komen gegarandeerd vragen over. Daarbij is van belang, dat je ook ziet wat de verschillen zijn tussen de verschillende artikelen.

Gefinancierde rechtshulp

De Wet op de rechtsbijstand (hierna: "Wrb") bepaalt of iemand voor een toevoeging (door de overheid gefinancierde rechtshulp) in aanmerking komt. Dit hangt mede samen met:

- Inkomens- en vermogensgrenzen, artikel 34 e.v. Wrb;
- Het belang van de zaak, artikel 12 Wrb;
- De vraag of de zaak niet valt onder één van de weigeringsgronden van artikel 28 Wrb.

Een belangrijke gedragsregel in dit verband is gedragsregel 18. De advocaat zal telkens moeten onderzoeken of de cliënt in aanmerking komt voor gefinancierde rechtshulp. Vooraf, en als daar aanleiding voor is, ook tussentijds. In deze gedragsregel is ook een uitzondering opgenomen: "*tenzij een advocaat goede*

gronden heeft om aan te nemen dat zijn cliënt niet in aanmerking komt". Deze maatstaf wordt streng getoetst door de tuchtrechter

Er komen ook vrijwel altijd vragen over GR 18 lid 3. Als de cliënt afstand doet van zijn recht op gefinancierde rechtsbijstand, dan dient de advocaat dit schriftelijk vast te leggen. Let op: algemene mededelingen op de website of iets dergelijks is niet voldoende.

Declarabele rechtshulp

Als de cliënt niet in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand of hij heeft daarvan (uitdrukkelijk/schriftelijk) afstand van gedaan, dan dienen er afspraken te worden gemaakt over de betaling van de rechtsbijstand. Deze afspraken zijn een essentieel onderdeel van de overeenkomst tot opdracht en moeten vooraf expliciet worden besproken.

Let op: soms gaat dit mis omdat de cliënt onverwachts toch niet in aanmerking komt voor een toevoeging. Dat is misschien wel een beetje dom, maar dit betekent niet dat de advocaat nergens recht op heeft. Dan komt artikel 7:405 lid 2 BW om de hoek kijken. De advocaat heeft recht op een redelijk "loon" als er geen afspraken zijn gemaakt over de hoogte daarvan.

Gedragsregel 17

1. Bij het vaststellen van zijn declaratie behoort de advocaat een, alle omstandigheden in aanmerking genomen, redelijk honorarium in rekening te brengen.
2. De advocaat draagt er zorg voor dat bij het aanvaarden van de opdracht duidelijke afspraken zijn gemaakt over zijn honorarium, de doorbelasting van kosten, en de wijze van declareren.
3. Zodra de advocaat voorziet dat de declaratie aanmerkelijk hoger zal worden dan de aanvankelijk aan de cliënt opgegeven schatting stelt hij zijn cliënt daarvan op de hoogte.
4. De advocaat richt zijn declaratie aldus in, dat de cliënt eenvoudig kan vaststellen hoeveel wordt gerekend voor honorarium, verschotten en omzetbelasting en in hoeverre voorschotten worden verrekend. De advocaat declareert zijn honorarium in beginsel periodiek en deugdelijk gespecificeerd onder opgave van tarief en tijdsbesteding of een andere overeengekomen grondslag.
5. Maakt de cliënt tegen de declaratie bezwaar, dan is de advocaat verplicht de cliënt te wijzen op de toepasselijke kantoorklachtenregeling en de overige mogelijkheden om het geschil op te lossen.
6. Wat betreft nog niet in rechte vastgestelde vorderingen van de advocaat op zijn cliënt treft hij geen conservatoire maatregelen en vraagt hij niet het faillissement aan, anders dan na overleg met De deken.

7. De advocaat legt alleen na overleg met De deken beslag onder zichzelf of onder de derdengeldenstichting van zijn kantoor.

Over gedragsregel 17 komt vrijwel zeker een vraag op de toets. Ik licht er daarom een aantal zaken uit. Allereerst dat onder alle omstandigheden een redelijk honorarium in rekening moet worden gebracht (lid 1). Dit is een belangrijk criterium. Dat betekent bijvoorbeeld dat als je een vaste prijsafspraken hebt gemaakt (stel 50K) en de wederpartij geeft na een enkel telefoongesprek toe (en betaalt), dat je niet kan blijven vasthouden aan de betaling van de vaste prijsafspraken. Dat is geen redelijk honorarium. Uiteraard zal dat een beetje passen en meten zijn, omdat dit wel haaks staat op het beginsel van de contractvrijheid. Onthoud dat binnen de grenzen van de regelgeving het vrij staat om afspraken te maken, maar dat dit ook hier wordt begrensd door de redelijkheid en billijkheid. Die redelijkheid wordt hier nader ingevuld door het begrip redelijk honorarium.

De duidelijke afspraken uit GR 17 lid 2 dienen schriftelijk te worden vastgelegd. Dit volgt uit de zorgplicht van de advocaat. Zie ook de toelichting op gedragsregel 18.

In lid 6 en 7 staan een aantal belangrijke zaken. Voordat je conservatoir beslag¹ legt of het faillissement aanvraagt, dien je eerst te overleggen met De deken. Hetzelfde geldt voor een beslag onder de advocaat zelf of een beslag onder de stichting derdengelden.

Ter voorkoming van hoge juridische kosten dient een advocaat ook de verschillende mogelijkheden te bespreken die er zijn om het geschil van zijn cliënt op te lossen. Volgens het hof betekent dit niet alleen dat een advocaat inzicht geeft in kosten, baten en risico's verbonden aan juridische middelen zoals rechterlijke procedures, maar expliciet ook dat hij de vraag of een schikking tot de mogelijkheden behoort en wenselijk is, met zijn cliënt moet bespreken. Het doel daarvan is dat de advocaat de cliënt in staat stelt om goed geïnformeerd een keuze te maken uit de verschillende mogelijkheden (HvD 19 juni 2023, [ECLI:NL:TAHVD:2023:93](#)).

Toelichting gedragsregel 17

In de toelichting op gedragsregel 17 wordt ingegaan op toegestane en verboden prijsafspraken:

Toegestaan:

- Uurtarief;
- Vaste prijsafspraken;

---

¹ Conservatoir beslag is het beslag dat gelegd wordt voorafgaand of tijdens een gerechtelijke procedure. Is de procedure afgerond en wil de tegenpartij nog steeds niet betalen, dan spreekt met van executoriaal beslag.

- Succesfee.

In alle gevallen geldt dat er sprake moet zijn van een redelijk honorarium. Speciale aandacht nog voor de succesfee. In een dergelijke afspraak wordt vaak een laag en een hoog tarief afgesproken. Let op dat het lage tarief altijd kostendekkend moet zijn, vermeerderd met een kleine opslag voor de advocaat. Wat dat exact is, is niet geheel duidelijk maar met tarieven vanaf de toevoeging vergoedingen (zeg rond de 110 euro) zit je wel goed.

Het voorgaande wil overigens niet zeggen dat je niet "gratis" mag werken. Als de advocaat besluit gratis diensten ter beschikking te stellen voor bijvoorbeeld stichting het goede doel, dan is dat toegestaan. Dus voor weinig mag niet, maar gratis mag wel.

In RvD Amsterdam 8 mei 2023, [ECLI:NL:TADRAMS:2023:99](#), stond het verbod op resultaatgerelateerd honorarium centraal (artikel 7.7 Voda). De raad stelt voorop dat de strekking en de achterliggende gedachte van een succes fee-afspraak zijn dat de 'fee', oftewel een bonus, door de ene partij (in dit geval klager) slechts wordt betaald in het geval er een bepaald resultaat door de andere partij (in dit geval verweerder) wordt behaald. Deze afspraak verenigt zich naar het oordeel van de raad niet met het daarnaast (ook nog) hanteren van het gebruikelijke uurtarief door verweerder. Op die manier zou er immers geen enkele (extra) inspanningsverplichting voor verweerder bestaan en er voor klager geen voordeel te behalen zijn. Een korting op het gebruikelijke uurtarief van verweerder is bij het overeenkomen van een succes fee dan ook een vanzelfsprekend vereiste, aldus de raad.

Als er toegestane afspraken zijn, dan zijn er natuurlijk ook verboden afspraken.

Verboden prijsafspraken:

- No cure, no pay: afspraak dat de cliënt niet hoeft te betalen voor de werkzaamheden als de zaak niet geheel of gedeeltelijk wordt gewonnen.
- Quota pars litis afspraak: een afspraak die inhoudt dat de advocaat een percentage van de waarde van het belang van de cliënt als vaste beloning voor de werkzaamheden zal ontvangen, art. 7.7 e.v. Voda.

Op de verboden prijsafspraken zijn ook weer uitzonderingen. Oftewel het onderstaande is als uitzondering op het verbod wel weer toegestaan.

- No cure, no Pay in incassozaken (art. 7.8 Voda). Incassozaken zijn eenvoudige repeterende geldzaken zonder dat er juridische diepgang te verwachten is. Volgens 7.8 Voda mag dan een in de advocatuur gebruikelijk en aanvaard incassotarief in rekening worden gebracht. De Voda loopt hier een beetje achter, want de wetgever heeft al jaren geleden de Wet normering buitengerechterlijke incassokosten vastgesteld en de daarbij behorende hoogtes van de incassokosten vastgesteld (staffel).
- Experiment letselschadezaken (vanaf 7.9 Voda). Bij wijze van experiment mogen advocaten in bepaalde letselschadezaken afspraken maken over resultaatafhankelijke beloning. Het experiment is verlengd tot 2026. In de

praktijk ken ik weinig advocaten die hiervan gebruik maken vanwege het tamelijk formalistische karakter. Let vooral op wanneer het mag (7.9), wat voor vergoeding er mag worden overeengekomen (7.10), waarover de advocaat allemaal moet informeren (7.11) en moet vastleggen (7.12) en waarover de deken allemaal geïnformeerd moet worden (7.13).

Tip: highlight echt vooraf in de artikelen 7.11 en 7.12 Voda. Daar komt nog wel eens een meerkeuzevraag over en je wilt niet pas op de toets ontdekken wat de elementen van de voorgaande artikelen zijn.

Verrekenen

Een favoriete open vraag is een vraag over verrekenen. Je dient dan naar GR 19 en naar artikel 6.19 van de Voda te kijken.

Artikel 6.19 Derdengelden

1. Een advocaat draagt er zorg voor dat derdengelden worden overgemaakt hetzij rechtstreeks naar de rechthebbende, hetzij naar de bankrekening van de stichting derdengelden die hem ter beschikking staat.
2. Een advocaat die derdengelden onder zich heeft, maakt de gelden zodra de gelegenheid zich voordoet over naar de bankrekening van de stichting derdengelden of van de rechthebbende, en administreert het bedrag, de datum en wijze van ontvangst, de datum van overmaking, de begunstigde en de naam van de handelend advocaat.
3. Een advocaat doet derdengelden niet tot zekerheid strekken van hemzelf, zijn praktijk of enige derde.
4. Een advocaat kan met de rechthebbende schriftelijk overeenkomen dat derdengelden worden aangewend ter voldoening van een eigen declaratie. Indien de rechthebbende de declaratie binnen een redelijke termijn betwist, vervalt het recht om derdengelden aan te wenden ter voldoening van deze declaratie.
5. Indien derdengelden zijn aangewend ter voldoening van een eigen declaratie, bevestigt de advocaat dit schriftelijk aan de rechthebbende.

Gedragsregel 19

1. Het is de advocaat niet toegestaan voor de betaling van zijn declaratie andere zekerheid te aanvaarden dan een voorschot in geld, behoudens in bijzondere gevallen en dan slechts na overleg met De deken.
2. Het is de advocaat evenmin toegestaan voldoening van zijn declaraties anders dan in geld te aanvaarden, behoudens in bijzondere gevallen en slechts na overleg met De deken.
3. Wanneer de cliënt op grond van gehele of gedeeltelijke betwisting van de declaratie bezwaar maakt tegen de verrekening daarvan met hem toekomstige gelden, dient de advocaat na overleg met De deken deze gelden tot het beloop van het betwiste bedrag bij De deken te deponeren.

De advocaat bevordert dat zo spoedig mogelijk wordt vastgesteld wie de rechthebbende van deze gelden is.

Het dringende advies is om bij beide artikelen ook de toelichting goed te bestuderen.

De hoofdregel is de in het eerste lid van art. 6.19 Voda geformuleerde zorgplicht. Het uitgangspunt is dat derdengelden niet naar de advocaat zelf worden overgemaakt. Het vierde lid maakt het mogelijk om te verrekenen. Wanneer? Als dit is overeengekomen. Voorwaarde is dat de cliënt hier expliciet mee instemt en dat de instemming schriftelijk is vastgelegd. De expliciete instemming van de cliënt kan plaatsvinden bij aanvang van de dienstverlening maar kan niet op grond van de algemene voorwaarden van de advocaat of het kantoor worden verondersteld. Het vierde lid van art. 6.19 Voda bepaalt dat in het geval van een betwisting binnen een redelijke termijn het recht vervalt om de derdengelden aan te wenden voor de eigen declaratie.

Gedragsregel 19 werkt het nog verder uit en bepaalt dat in het geval van een betwisting het geld onder de deken dient te worden gedeponereerd. De advocaat bevordert dan dat zo spoedig mogelijk duidelijk wordt wie er recht heeft op het geld. Met andere woorden: een goed gesprek of een procedure. Dit laatste kan ook bij de geschillencommissie.

Let op: indien er geen betwisting is (omdat de cliënt bijvoorbeeld niet bereikbaar is), dan heb je dus niets aan gedragsregel 19.

Let op (2) Als je als advocaat wilt verrekenen, maar je bent dat niet overeengekomen (en de cliënt wil dat niet), dan heb je ook niets aan bovenstaande artikelen. Dan moet je conform art. 6.19 Voda zo spoedig mogelijk doorstorten. De ontsnappingsroute is dan dat je (na overleg met de deken) conservatoire maatregelen neemt. Zie gedragsregel 17.

Stichting derdengelden / waardepapieren en kostbaarheden

Zoals hiervoor al blijkt, zijn derdengelden "heilig". Indien er derdengelden worden overgemaakt dan moet dit of rechtstreeks naar de rechthebbende of naar de bankrekening van de stichting derdengelden (art. 6.19 lid 2 Voda). De stichting derdengelden is een stichting die voldoet aan de eisen van art. 6.22 Voda. De stichting mag voor geen ander doel gebruikt worden dan voor het beheer van derdengelden (art. 6.22 lid 3 Voda). Wie er als bestuurder kan worden benoemd is minutieus geregeld in art.6.22 lid 5 Voda. Los van de kwalitatieve eisen is het uitgangspunt dat de stichting altijd door twee gezamenlijk handelende bestuursleden wordt vertegenwoordigd, waarvan minimaal 1 advocaat (lid 8).

Let op: indien er geld wordt bewaard op de derdenrekening, dan kan de derdenrekening van kleur verschieten en onder de WWFT vallen.

Een veel voorkomende situatie op de toets is de situatie zoals omschreven in art. 6.22 lid 2 Voda. "De advocaat mag slechts gelden, geldswaardige papieren, kostbaarheden of andere zaken aannemen of bewaren, indien hij zich ervan heeft vergewist welke gelden, geldswaardige papieren, kostbaarheden of andere zaken het betreft en zich ervan heeft overtuigd dat dit in het kader van een door hem behandelde zaak een redelijk doel dient."

Indien de advocaat zaken bewaart dan mag dit slechts na de toets van art. 6.22 Voda. De eerste vraag of het aannemen/bewaren plaatsvindt in het kader van een door hem behandelde zaak en de tweede vraag is of dit bewaren een redelijk doel dient.

Tot slot nog speciale aandacht op de problematiek van het op naam stellen van een nota. [ECLI:NL:TAHVD:2021:42](#)

Het hof overweegt dat uitgangspunt is dat een declaratie op naam wordt gesteld van de cliënt/opdrachtgever ten behoeve van wie de werkzaamheden zijn verricht. Wanneer de cliënt en een derde een advocaat verzoeken om de declaratie te richten aan de derde, dan dient de declaratie nog steeds op naam van de cliënt gesteld te worden. Desgewenst kan deze wel "ter attentie" of "per adres" van de derde aan de derde verzonden worden. Een juiste inrichting van de declaratie brengt mee dat de declaratie op naam van de cliënt/opdrachtgever moet staan, ook al wordt deze voldaan door een derde. Voor zover dat niet het geval is moet uit de inrichting van de declaratie blijken wie de cliënt is, welke werkzaamheden voor die cliënt zijn verricht en op welke grond de declaratie aan de derde is gericht.

Vervolg gedragsregels

Hiervoor ben ik vooral ingegaan op de financiële aspecten van de Voda en gedragsregels. Hierna behandel ik een aantal situaties waarbij het uitgangspunt een aantal terugkerende open vragen is. Zoals eerder geschreven zijn de gedragsregels ingedeeld in een aantal categorieën, te weten:

- De maatschappelijke rol van de advocaat;
- De advocaat in verhouding tot de cliënt;
- De advocaat in de verhouding tot overige betrokkenen bij de rechtspleging;
- De advocaat in de verhouding tot zijn beroepsgroep.

De maatschappelijke rol van de advocaat

Studietip: Lees eerst alle hieronder genoemde artikelen inclusief toelichting en ga daarna pas naar het volgende.

De maatschappelijke rol van de advocaat

Regel 1 Beroepsplichten (betamelijkheid, vertrouwen in advocatuur schenden)

Regel 2 Onafhankelijkheid, partijdigheid, geen provisie

Regel 3 Vertrouwelijkheid

Regel 4 Openheid over meeluisteren, meekijken en opnemen

Regel 5 Minnelijke oplossing

Regel 6 Doelmatigheid (geen onnodige kosten, aankondigen rechtsmaatregelen)

Regel 7 Geen ongepaste uitlatingen (onnodig grievend)

Regel 8 Geen onjuiste informatie

Regel 9 Kenbaarheid hoedanigheid advocaat (let op: ook privé kan je het aanzien van de advocatuur schaden)

Regel 10 Verenigbaarheid van activiteiten (nevenbetrekkingen)

Regel 11 Grensoverschrijdende activiteiten binnen Europa

Waar je relatief veel vragen over ziet zijn de gedragsregels 2, 3 en 7. Een voorbeeldvraag:

Mr. A treedt voor zijn cliënt in een incassozaak. Zijn cliënt vertelt hem dat de herkomst van het geleende geld van B dubieus is. Mr A grijpt dit argument aan en vertelt de wederpartij dat hij vindt dat er sprake is van witwassen en dat hij dit zal moeten melden bij de autoriteiten als partijen onverhoopt niet tot een minnelijke oplossing komen. Uiteindelijk bereiken partijen zeer zeer gunstige schikking. Dat wil zeggen voor de cliënt van A. Handelt mr. A hier als een behoorlijk advocaat?

Maak een keuze:

- a. Ja, A komt een grote mate van vrijheid toe in de wijze waarop hij de belangen van cliënt vertegenwoordigt.
- b. Nee, mr. A oefent ongeoorloofde pressie uit door te dreigen met een melding aan de autoriteiten met als doel om een schikking te bewerkstelligen.
- c. Ja, mr. A heeft zich te houden aan de kernwaarde partijdigheid en hij heeft het belang van zijn vooropgesteld.

De vorige vraag is een (omgebouwde) recente toetsvraag en ziet toe op de problematiek van gedragsregel 2. (antwoord b is het juiste antwoord. Voor de uitleg, zie hierna).

Regel 2 Onafhankelijkheid, partijdigheid, geen provisie

1. De advocaat vermijdt dat zijn onafhankelijkheid in de uitoefening van zijn beroep in gevaar zou kunnen komen.
2. Het belang van de cliënt, geen enkel ander belang, bepaalt de wijze waarop de advocaat zijn zaken behandelt.
3. Het is de advocaat niet toegestaan een beloning toe te kennen of te ontvangen voor het verkrijgen of aanbrengen van opdrachten, tenzij de advocaat kan aantonen dat hij daarbij niet handelt in strijd met de kernwaarden en voorts dat hierbij slechts het belang van de rechtzoekende bepalend is.

Het tweede lid suggereert dat de advocaat alleen met zijn cliënt te maken heeft en voor de rest met helemaal niets en niemand. Dat is natuurlijk niet correct. Zo mag een advocaat zich bijvoorbeeld ook niet onnodig grievend uitlaten (GW 7), geen onjuiste informatie verschaffen (GW 8), niet eenzijdig de rechter benaderen, etc etc en in dit geval mag hij ook geen wilsgebreken veroorzaken. Daarom is het juiste antwoord b.

Daarbij ook nog speciale aandacht voor de bijzondere formulering van gedragsregels 2 lid 3. Wie moet aantonen? De advocaat! Wat moet hij aantonen? (1) niet in strijd met de kernwaarden en (2) belang van de rechtzoekende is bepalend. Er is dus geen absoluut verbod op koppelsites.

Gedragsregel 3

1. De advocaat is op grond van de wet verplicht tot geheimhouding; zo dient de advocaat te zwijgen over bijzonderheden van door hem behandelde zaken, de persoon van zijn cliënt en de aard en omvang van diens belangen.
2. De advocaat neemt passende maatregelen ter handhaving van de vertrouwelijkheid en de communicatie met de cliënt of derden, in het bijzonder waar het de keuze betreft van de communicatiemiddelen, van dataverwerking en van dataopslag waarvan de advocaat zich bedient, en de mate van beveiliging van die middelen.
3. In afwijking van het eerste lid staat het de advocaat vrij vertrouwelijk verkregen kennis naar buiten toe te gebruiken indien is voldaan aan elk van de volgende drie voorwaarden: - voor zover een juiste uitvoering van de hem opgedragen taak dit rechtvaardigt; - voor zover de cliënt daartegen desgevraagd geen bezwaar heeft; en- voor zover dit in overeenstemming is met de goede beroepsuitoefening.
4. De geheimhoudingsplicht strekt niet zo ver dat de advocaat wordt beperkt in het voeren van verweer in een procedure tegen hem ingesteld door degene jegens wie hij tot geheimhouding verplicht is. De advocaat neemt daarbij in acht dat hij de belangen van degene jegens wie hij tot geheimhouding verplicht is niet onnodig of onevenredig schaadt.
5. Indien de advocaat aan een wederpartij of een derde vertrouwelijkheid heeft toegezegd of deze vertrouwelijkheid voortvloeit uit de aard van zijn relatie met een derde, zal de advocaat deze vertrouwelijkheid ook jegens zijn cliënt in acht nemen.
6. Bij het verstrekken van informatie aan derden over een zaak die bij hem in behandeling is of was, neemt de advocaat, behalve de belangen van de cliënt, tevens gerechtvaardigde andere belangen in acht. De advocaat verstrekt geen informatie zonder instemming van de cliënt.

Gedragsregel 3 komt in een varia van vragen voor in de gesloten en open vragen. Lees vooral ook de toelichting en hieronder een paar opmerkingen van mijn zijde.

Eerst over de reikwijdte. Uit de toelichting op gedragsregel 3. *"Het verschoningsrecht van de advocaat is niet absoluut. Er kunnen zich namelijk 'zeer uitzonderlijke omstandigheden voordoen waarin het belang dat de waarheid aan het licht komt – ook ten aanzien van datgene waarvan de wetenschap als zodanig aan de verschoningsgerechtigde is toevertrouwd – moet prevaleren boven het verschoningsrecht' (zie onder andere HR 14 oktober 1986, NJ 1987/490 en HR 30 november 1999, NJ 2002/438)".*

Het verschoningsrecht reikt ook niet zover dat de advocaat zich niet kan verweren in een tuchtrechtelijke zaak (lid 4). Lid 5 is ook bijzonder. Als een derde over een zaak informatie doorgeeft en hij wil dat alleen doen als dat vertrouwelijk kan gebeuren, dan geldt die vertrouwelijkheid ook jegens de eigen cliënt.

De hoofdregel van gedragsregel 3 staat in het eerste lid. Uitzonderingen daargelaten moet je gewoon jouw mond houden over zo ongeveer alles wat met de zaak en de cliënt te maken heeft. Gedragsregel 3 hangt samen met art 11a AW. In 11a AW lees je dat de geheimhouding en het daarbij behorende verschoningsrecht ook voor de medewerkers van de advocaat geldt. Let op: als deze dus de geheimhoudingsplicht schenden, kan de advocaat daarvoor worden aangesproken.

Regel 7 De advocaat dient zich niet onnodig grievend uit te laten.

Gedragsregel 7 beperkt de advocaat dus in zijn uitlatingen. Echter, er zal niet snel worden aangenomen dat er sprake is van onnodig grievend. De advocaat geniet een grote mate van vrijheid om de belangen van zijn cliënt te behartigen. Zie hier de toelichting op GW 6. Ik citeer *" Het is vaste tuchtrechtspraak dat een advocaat een grote mate van vrijheid geniet om de belangen van zijn cliënt te behartigen op de wijze die hem passend voorkomt en dat deze vrijheid niet ten gunste van een wederpartij mag worden ingeperkt. Deze vrijheid is evenwel niet onbeperkt. De advocaat mag de gerechtvaardigde belangen van anderen niet onnodig en ontoelaatbaar schaden. Zo moet hij zich onthouden van middelen die op zichzelf beschouwd ongeoorloofd zijn of die, zonder dat zij tot noemenswaardig voordeel van zijn cliënt strekken, onevenredig nadeel aan de wederpartij toebrengen (HvD 20 mei 2016, ECLI:NL:TAHVD:2016:135). Deze regel wordt nader geconcretiseerd in de gedragsregels 7 en 8: de advocaat mag zich niet onnodig grievend uitlaten of feiten poneren waarvan hij weet of redelijkerwijs kan weten dat zij in strijd met de waarheid zijn".*

[De advocaat in verhouding tot de cliënt](#)

Studietip: Lees eerst alle hieronder genoemde artikelen inclusief toelichting en pas daarna het volgende.

Regel 12 Zorgvuldigheid

Regel 13 Uitvoering opdracht

Regel 14 Verantwoordelijkheid uitvoering opdracht

Regel 15 Belangenverstremgeling (wanneer mag je wel optreden tegen oude cliënt)

Regel 16 Informatieplicht (info bevestigen cliënt, financieel integer.

Regel 17 Honorarium (overleg deken maatregelen cliënt, kostendekkend en bescheiden salaris)

Regel 18 Gefinancierde rechtsbijstand (en afstand daarvan)

Regel 19 Zekerheid en voldoening declaratie (betwisten verrekening art.6.19 Voda)

Gedragsregel 12 tot en met 19 zijn altijd ruimschoots vertegenwoordigd tijdens de toets. De financiën heb ik hiervoor al behandeld en ik beperk mij tot een aantal opmerkingen over de andere artikelen.

Bij Gedragsregel 13 is van belang dat u voor ogen houdt dat de advocaat altijd verantwoordelijk is voor de opdracht, ongeacht of hij zijn (deskundige) medewerkers de werkzaamheden laat verrichten. De hoofdregel is dat de advocaat de werkzaamheden persoonlijk uitvoert (lid 1). Zie daarbij ook art. 7.5 lid 2 Voda: de advocaat moet de cliënt informeren wie betrokken is bij de uitvoering van de opdracht.

Gedragsregel 13 dient ook in samenhang met artikel 14 te worden gelezen. Uit artikel 14 blijkt dat de advocaat altijd verantwoordelijk blijft. Als de advocaat er niet uitkomt met de cliënt hoe de zaak moet worden behandeld, (vertrouwensbreuk) dan dient de advocaat zijn werkzaamheden te staken.

Echter, let op: Het neerleggen van de opdracht dient zorgvuldig te geschieden en hij moet ervoor zorgdragen dat de cliënt daarvan zo min mogelijk nadeel ondervindt. De factor tijd zal hierbij een belangrijke rol spelen. Stel dat je er twee dagen voor een zitting achter komt dat er een voorschotnota niet is betaald. Mag je dan nog jouw werkzaamheden staken? Het antwoord is dus nee. Twee dagen voor de zitting kan de cliënt niet met goed fatsoen nog een andere advocaat vinden.

Belangenverstremgeling artikel 15

Een altijd terugkerend onderwerp is het onderwerp van de belangenverstremgeling. Volgens lid 1 mag - behoudens de uitzonderingen - niet optreden voor meerdere partijen met tegengestelde belangen en tegen (voormalige) cliënten. De vraag spitst zich dan toe op de uitzonderingen.

Een uitzondering op het voorgaande verbod is mogelijk, indien aan de drie cumulatieve vereisten van GR 15 lid 3 is voldaan, te weten:

- toe te vertrouwen belangen betreffen niet dezelfde zaak;
- Geen sprake van vertrouwelijke informatie die redelijkerwijs van belang kan zijn;
- Niet is gebleken van redelijke bezwaren zijdens de voormalige cliënt.

of als de (voormalige) cliënt toestemming geeft voor de bijstand tegen hem op basis van GR 15 lid 4 .

De advocaat moet dus nagaan of sprake is van deze uitzonderingen. Daarvoor moet hij dan wel eerst met de cliënt overleggen en dan pas kan hij toestemming vragen bij de voormalige cliënt. Als de uitzonderingen niet van toepassing zijn en er wordt ook geen toestemming gegeven, dan zal de advocaat zich moeten onttrekken of de zaak niet aannemen

Het verdient aanbeveling om GR 15 inclusief toelichting goed door te lezen. Realiseer je dat dit echt de kern van de advocatuur betreft (zie lid 1) en dat dus niet te snel kan worden geconcludeerd dat er tegen een voormalige cliënt kan worden opgetreden.

Tip: een favoriete situatie tijdens de toets is de situatie dat er een cliënt is die vraagt of de advocaat ook iemand anders nog kan bijstaan. Bijvoorbeeld zijn zus of een werknemer. In een dergelijk geval moeten alle alarmbellen gaan rinkelen. Vraag jezelf af of er wel fatsoenlijk contact is geweest met de derde in verband met :

- tegenstrijdig belang GR 15
- duidelijke afspraken omtrent het honorarium bij het aanvaarden van de opdracht GR 17 lid 2
- controle op recht op toevoeging van GR 18
- identificatie als cliënt art. 7.1 Voda of Wwft
- informatieplicht GR 16
- zorgvuldigheidsnorm art. 46 en GR 12
- beloningsafspraken art. 7.7 Voda

Vrijwel altijd zal je ook aandacht moeten schenken aan de geheimhouding en de financiële afspraken. Dus:

- Check bij potentiële cliënt (zie rijtje hiervoor)
- Controleer tegenstrijdige belangen aan de hand van artikel 15 GR
- Controleer of het financieel allemaal wel goed gaat. Let ook oop BTW Fraude!!
- Controleer de geheimhouding. Wil A wel dat B alle informatie krijgt en vice versa.

In onze DLO vind je in de open vragen ook de vragen van de afgelopen 2 toetsen. Maak deze vragen met het voorgaande in jouw achterhoofd.

De advocaat in de verhouding tot overige betrokkenen bij de rechtspleging

Lees eerst de gedragsregels en daarna pas het volgende

De advocaat in de verhouding tot overige betrokkenen bij de rechtspleging

Regel 20 Eerlijk proces (tijdstip indienen stukken)

Regel 21 Mededelingen aan de rechter

Regel 22 Getuigen (geen niet geoorloofde beïnvloeding)

Regel 23 Optreden als geschilbeslechter

Hoe gedraag je je jegens rechter en getuigen en dan vooral natuurlijk vanwege de belangen van jouw cliënt en die van de wederpartij.

Uit GR 20 blijkt dat je de stukken op een zodanig moment overlegt dat de wederpartij er nog iets zinnigs mee kan doen. Dus de cowboys die proberen de wederpartijen te overvallen, door bijvoorbeeld pas iets op de comparitie te overleggen, lopen het risico tegen artikel 20 aan te lopen. De advocaat moet wat betreft het overleggen van stukken qua tijdstip rekening houden met de gerechtvaardigde belangen van de wederpartij (lid 1) zodat deze tijdig en deugdelijk kan reageren (lid 2). Als je een pleitnota gebruikt en overlegt, dan geef je er ook één aan de wederpartij (lid 3).

Gedragsregel 21 heeft te maken met de mededelingen aan de rechters. Kort en bondig. Als je iets stuurt aan de rechter, dan stuur je het of samen met de wederpartij of tegelijk met een afschrift aan de wederpartij. Ook dit moet weer tijdig (zie GR 20) gebeuren. Als de zaak voor vonnis staat, dan mag de advocaat niet meer zonder toestemming van de wederpartij de rechter schrijven. Let op: dit wijkt dus af van het burgerlijk procesrecht. Daar mag je tot aan het vonnis je tot rechter wenden. Volgens het tuchtrecht mag het echter tot aan het moment dat de rechter heeft bepaald dat hij vonnis gaat wijzen. De uitzondering is het verzoek tot aanpassing/aanvulling van het proces-verbaal van de (pleidooi) zitting. Dan heb je geen toestemming nodig. Zie de toelichting op GR 21.

Regel 22 heeft te maken met de omgang met getuigen. Vraag het aan een oude advocaat en die zal je vaak adviseren om nooit en te nimmer contact op te nemen met getuigen, laat staan getuigen die zijn aangezegd door de wederpartij. Dat was dus vroeger zo. De kern en strekking van gedragsregel 22 is dat je nooit en te nimmer handelingen verricht die zouden kunnen leiden tot ongeoorloofde beïnvloeding van getuigen. Ongeoorloofde beïnvloeding is dus de mantra!

De advocaat in de verhouding tot zijn beroepsgroep

Ik herhaal. eerst de gedragsregels lezen en daarna pas het onderstaande.

Regel 24 Onderlinge verhoudingen

Regel 25 Rechtstreeks benaderen (wederpartij)

Regel 26 Vertrouwelijke mededelingen

Regel 27 Schikkingsonderhandelingen

(=lex specialis van 27. Zie uitzondering in toelichting)

Regel 28 Overnemen van cliënten

Regel 29 Medewerking onderzoek deken

Waarom moeten advocaten volgens GR 24 streven naar een onderlinge verhouding die berust op welwillendheid en vertrouwen? Zie de toelichting.

"Naar het oordeel van de tuchtrechter dienen de gedragsregels mede tot de instandhouding van een onderlinge verhouding binnen de beroepsgroep die gebaseerd is op welwillendheid en vertrouwen. Dit draagt bij aan een goede beroepsuitoefening. Anderzijds vereist die beroepsuitoefening dat het te dienen partijbelang daaraan niet ondergeschikt wordt gemaakt."

Uiteraard geldt dan dat de rechtzoekenden gebaat zijn bij een goede beroepsuitoefening. Dus je moet een beetje lief zijn tegen elkaar. Dat is in het belang van de rechtzoekenden.

Uit GR 25 volgt dat je de wederpartij niet rechtstreeks benadert als die wordt bijgestaan door een advocaat. De uitzondering is als er een mededeling met rechtsgevolg wordt gedaan. Voorbeeld: ontslag op staande voet. Let op: het moet dan wel noodzakelijk zijn dat de wederpartij rechtstreeks wordt aangeschreven. Als dat niet nodig is en het kan prima via de advocaat, dan geldt de uitzondering niet.

Zo ongeveer een zekerheidje tijdens de toets zijn vragen over gedragsregel 26 en 27.

GR 26 versus 27 oftewel De confraternele correspondentie versus de schikkingsonderhandelingen. Deze gedragsregels in samenhang bestuderen.

Voor de inwerkingtreding van de huidige gedragsregels was confraternele correspondentie vertrouwelijk. Met de redactie van artikel 26 is daar een einde voor nieuwe zaken aan gemaakt.

De systematiek van GR 26 is dat mededelingen van advocaat tot advocaat niet vertrouwelijk zijn, tenzij de mededelende advocaat het vertrouwelijk heeft gemaakt. Huh? Als een advocaat een mededeling vertrouwelijk wil laten zijn, dan moet hij dit verlangen duidelijk maken voor de verzending (lid 1). Als echter

de ontvanger dit niet wil, dan moet hij dit meteen kenbaar maken (lid 2). Dat betekent dat we weer terug zijn bij af. De verzendende advocaat kan dan kiezen. De mededeling niet versturen of het alsnog het versturen zonder vertrouwelijk karakter. Als het vertrouwelijk is, dan mag er in rechte geen beroep op worden gedaan tenzij het belang van de cliënt dit vordert. Let er dan wel op dat er dan eerst overleg met de advocaat van de wederpartij moet worden gevoerd. Lekker simpel toch. Onthoudt gewoon dat mededelingen tussen advocaten gebruikt mogen worden in een procedure, tenzij de uitzondering van toepassing is. Let wel even op de uitzondering voor oude zaken (voor 1-1-2018). Toen was de communicatie tussen advocaten vertrouwelijk conform het regime van het derde lid.

Gedragsregel 27 bepaalt echter dat als de communicatie de vorm van schikkingsonderhandelingen aanneemt, er altijd vertrouwelijkheid is. "Niets mag worden medegedeeld zonder toestemming van de wederpartij". Dat betekent dus ook dat het belang van de cliënt of een advies van de deken geen rol speelt in dit verhaal. Over schikkingsonderhandelingen moet je gewoon zwijgen. Punt.

De kunst in een toetsvraag is dus te herkennen of er sprake is van een minnelijke fase. Aanwijzingen als "overleg over een regeling, minnelijke fase, mediation, onderhandelingen" etc, duiden dus op het regime van artikel 27 en dus op vertrouwelijkheid.

De deken en de benodigde medewerking

Gedragsregel 29. Als de deken iets vraagt in het kader van een (mogelijk) tuchtrechtelijk onderzoek, dan dien je jouw medewerking te verlenen. Dat geldt ook voor de medewerkers! Hetzelfde geldt voor een verzoek op grond van artikel 5:20 Awb. Zie hieronder een voorbeeld van een recente toetsvraag.

De deken heeft in het kader van het onderzoek diverse vragen aan mr. X over diens handelwijze en vraagt daarnaast een afschrift van het hele dossier op. Bovendien wenst hij te spreken met de medewerkers van het kantoor van x.

Uit het modelantwoord:

- De deken doet onderzoek naar een klacht op grond van art. 46c lid 3 Advocatenwet.
- Ook heeft de deken een toezichthoudende taak. Ten behoeve van die toezichthoudende taak zijn de advocaat en zijn medewerkers niet gehouden aan de geheimhoudingsplicht (art. 45a Advocatenwet).(2 punten)
- In het kader van het onderzoek van de deken is mr. x verplicht de deken alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen. Naast het verstrekken van het dossier, kan dat ook het overleg met de medewerkers zijn. (GR 29)
(1 punt).

Tot zover de gedragsregels. Ik herhaal nog maar eens. Lees voor de toets een aantal keren de gedragsregels inclusief toelichting. Voor jullie gemak heb ik aan het einde van deze samenvatting een overzicht van de gedragsregels gemaakt. Vreemd genoeg ontbreekt die in het vademecum.

De WWFT

De WWFT gaat om het voorkomen en bestrijden van witwassen en de financiering van terrorisme.

Via een aantal richtlijnen zijn we in de loop der jaren uitgekomen bij de huidige regelgeving.

De WWFT kent twee belangrijke verplichtingen, namelijk ken je cliënt en als er iets ongebruikelijk is, dan moet je dit melden. Dit werk ik hierna verder uit. Opmerking vooraf. De orde van advocaten heeft hier zijn zaakjes goed voor elkaar en publiceert met enige regelmaat stukken over de WWFT.

Reikwijdte WWFT voor advocaten (artikel 1a, lid 4 onderdeel C WWFT)

De WWFT is - behoudens de vrijstelling (zie verder) van toepassing op (advocaten) kantoren die zich bezighouden met:

- het aan- of verkopen van registergoederen;
- het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden;
- het oprichten of beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen dan wel het organiseren van de inbreng die nodig is voor de oprichting, de exploitatie of het beheer daarvan;
- het aan- of verkopen van aandelen in, of het geheel of gedeeltelijk aan- of verkopen dan wel overnemen van ondernemingen, vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen;
- werkzaamheden op fiscaal gebied die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van de in onderdeel a beschreven beroepsgroepen;
- het vestigen van een recht van hypotheek op een registergoed; of
- zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig optreden in naam en voor rekening van een cliënt bij enigerlei financiële transactie of onroerende zaak transactie.

Dit betekent dus dat de gemiddelde familie- of strafrechtadvocaat niet snel met de WWFT te maken zal krijgen. Let op: als dezelfde familierecht advocaat zijn derdengeldenrekening gebruikt op die wijze dat daar geld op wordt beheerd, dan kan hij of zij wel degelijk met de WWFT te maken krijgen.

Elk kantoor dat WWFT diensten verricht, moet beschikken over gedragslijnen, procedures en maatregelen. In de NRA 2017 zijn een aantal risico's geïdentificeerd en voor de advocatuur zijn de volgende risico's het meest relevant.

- Witwassen via offshore vennootschappen;
- Misbruik derdengeldenrekeningen in het kader van witwassen;
- Witwassen via complexe vennootschappelijke structuren;
- Ondoorzichtelijke geldstromen vanuit het buitenland;
- ABC transacties binnen de vastgoedsector;
- Witwassen door contant geld vanuit/naar Nederland te verplaatsen;
- Misbruik van stichtingen.

Op grond van artikel 2d lid 1 WWFT is het kantoor verplicht 1 persoon aan te wijzen die wordt belast met de WWFT. Voorzover passend bij de aard en omgeving van het kantoor beschikt het kantoor over een onafhankelijke en effectieve compliancefunctie.

De kantoren zullen de processen moeten inrichten op basis van de risico's van hun praktijk. De dekens hebben daarvoor ook beleid vastgesteld en op grond daarvan moet bijvoorbeeld een kantoor met meer dan 50 advocaten over een compliance-functie beschikken.

De eerste vraag is dus altijd of de werkzaamheden onder de WWFT vallen. Daarmee ben je er nog niet. Vervolgens zal je namelijk bij een positieve beantwoording van de vraag moeten kijken of de vrijstelling van toepassing is.

Artikel 1a lid 5 WWFT bepaalt dat de wet niet van toepassing is als de advocaat bezig is met:

- werkzaamheden verrichten betreffende de bepaling van diens rechtspositie;
- diens vertegenwoordiging en verdediging in rechte;
- het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding;
- of het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding.

Dat lijkt heel ruim, maar dat valt wel mee. Immers, onder de bepaling van diens rechtspositie wordt feitelijk alleen het eerste verkennende gesprek verstaan. Of om het anders te zeggen: dit moet restrictief worden uitgelegd.

Er kunnen dus twee situaties ontstaan. De eerste situatie is dat de WWFT op de dienstverlening van toepassing is en de tweede situatie is dat de WWFT niet van toepassing is. In de tweede situatie val je dan terug op de Voda. Ik werk dat later uit.

Eerst de situatie dat de dienstverlening onder de WWFT valt. De WWFT betekent niet voor elk kantoor hetzelfde. De WWFT gaat namelijk uit van een risicogebaseerde benadering.

Centraal in de WWFT staat het cliëntenonderzoek, waaronder de identificatie en verificatie van de cliënt.

De WWFT hanteert een open norm bij de verplichting tot het verrichten van een cliëntenonderzoek. De wet schrijft niet voor hoe een cliëntenonderzoek dient plaats te vinden, maar wel waartoe het onderzoek uiteindelijk moet leiden (art. 3, eerste tot en met vierde lid).

Wanneer dient een cliëntenonderzoek te worden verricht? Artikel 3 lid 5 WWFT

- indien hij in of vanuit Nederland een zakelijke relatie aangaat;
- indien hij in of vanuit Nederland een incidentele transactie verricht ten behoeve van een cliënt van ten minste € 15.000, of twee of meer transacties waartussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste € 15.000;
- indien er indicaties zijn dat de cliënt is betrokken bij witwassen of financieren van terrorisme;
- indien hij twijfelt aan de juistheid of volledigheid van eerder verkregen gegevens van de cliënt; of
- indien het risico van betrokkenheid van een bestaande cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme daartoe aanleiding geeft;
- indien er, gelet op de staat waarin een cliënt woonachtig is of gevestigd is of zijn zetel heeft, een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme bestaat;
- indien zij vanuit Nederland een incidentele transactie verricht ten behoeve van de cliënt of de trust inhoudende een geldovermaking als bedoeld in artikel 3, negende lid, van de verordening betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie, ten bedrage van tenminste € 1.000.

Het daarop volgende onderzoek moet passend zijn ten aanzien van de risicogevoeligheid.

We kennen vanuit de WWFT drie soorten cliëntenonderzoeken:

- Regulier cliëntenonderzoek;
- Vereenvoudigd cliëntenonderzoek;
- Verscherpt cliëntenonderzoek.

Het uitgangspunt is **het regulier cliëntenonderzoek** artikel 3-5 WWFT. Het onderzoek stelt de advocaat in staat om:

- de cliënt te identificeren en zijn identiteit te verifiëren (zie art 1, eerste lid);
- de uiteindelijk belanghebbende van de cliënt te identificeren en op risico gebaseerde en adequate maatregelen te nemen om zijn identiteit te verifiëren, en indien de cliënt een rechtspersoon is, redelijke maatregelen te nemen om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt;
- het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen;
- een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uit te oefenen, teneinde te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die de advocaat heeft van de cliënt en van zijn risicoprofiel, met zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden;
- vast te stellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is en in voorkomend geval de natuurlijke persoon te identificeren en diens identiteit te verifiëren;
- redelijke maatregelen te nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde.

Vereenvoudigd cliëntenonderzoek artikel 6-7 WWFT

Voor cliënten met een laag risico op witwassen en financieren van terrorisme kan een vereenvoudigd cliëntenonderzoek worden verricht indien een zakelijke relatie of transactie naar haar aard een laag risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengt. Het kantoor houdt daarbij ten minste rekening met de in bijlage II bij de Vierde anti-witwasrichtlijn genoemde risicofactoren. Het gaat dan om cliëntgebonden risicofactoren (beursgenoteerd, overheden, etc), product, dienst, - transactie over leveringskanalen gebonden risicofactoren (denk aan leveringsverzekeringsspolissen, pensioenfondsen, etc) en geografische risicofactoren (lidstaten, derde landen die hun zaakjes op vergelijkbaar WWFT niveau op orde hebben, etc).

Verscherpt cliëntenonderzoek artikel 8 WWFT

Een verscherpt cliëntenonderzoek dient tenminste te worden verricht indien de zakelijke relatie of transactie naar haar aard een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich meebrengt of indien de staat waar de cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft op grond van artikel 9 van de Vierde anti-witwasrichtlijn door de Europese Commissie is aangewezen als staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme. Ook hier gaat het weer om cliënt, product- en geografische risicofactoren.

Zijn we er dan? Nee. Graag de aandacht voor de PEP

Politiek prominente personen (PEP) (art. 8 lid 5 WWFT)

Advocaten die een zakelijke relatie aangaan met of een transactie verrichten voor een PEP passen de volgende maatregelen toe bij het aangaan of voortzetten van een zakelijke relatie met of het verrichten van een transactie voor een PEP (art. 8, vijfde lid, onderdeel b):

- voor het aangaan of voortzetten van deze zakelijke relatie of het verrichten van deze transactie, is de toestemming vereist van een persoon die deel uitmaakt van het hoger leidinggevend personeel;
- passende maatregelen worden getroffen om de bron van het vermogen en van de middelen die bij deze zakelijke relatie of deze transactie gebruikt worden, vast te stellen;
- de zakelijke relatie wordt doorlopend aan verscherpte controle onderworpen.

In artikel 2 van het uitvoeringsbesluit WWFT 2018 is de PEP groep uitgewerkt. De belastingdienst heeft e.e.a nog nader uitgewerkt (google op belastingdienst overzicht PEP).

Het gaat om binnen en buitenlandse PEPS. Niet uitputtend maar denk aan staatshoofden, lid van het parlement, lid van het bestuur van een politieke partij, lid van het gerechtshof etc etc. en eerstelijns familieleden of geassocieerden van een PEP.

Men blijft niet tot in de lengte van dagen een PEP. Na afloop van een jaar (na aftreden/uitdiensttreding) is men geen PEP meer.

Bijvoorbeeld:

Dick Schoof = Pep

Bruno Bruins minister tot en met 19 maart 2020 = geen PEP

Terug naar het onderzoek. We hebben hiervoor gezien dat artikel 3 lid 5 WFT aangeeft in welke gevallen er cliëntenonderzoek moet worden gedaan (aangaan zakelijke relatie, etc) maar wanneer moet dat nu precies?

Moment van identificatie Artikel 4-5 WWFT

In beginsel dienen de cliënt en de (eventuele) uiteindelijk belanghebbende voorafgaand aan het starten van de zakelijke relatie te worden geïdentificeerd en dient de identiteit te worden geverifieerd (art. 4, eerste lid). Een uitzondering op deze verplichting is dat de advocaat de verificatie van identiteit van de cliënt en de (eventuele) uiteindelijk belanghebbende kan voltooien tijdens de zakelijke relatie.

Deze uitzondering kunt u gebruiken indien aan twee voorwaarden is voldaan:

- het uitstellen van het moment van verificatie is noodzakelijk om de dienstverlening niet te verstoren; en -
- er is weinig risico op witwassen of financieren van terrorisme. Verificatie dient vervolgens zo spoedig mogelijk plaats te vinden.

Met andere woorden: je hoeft niet meteen hijgerig de verificatie te doen. Echter, echter....

Indien het cliëntenonderzoek niet kan worden voltooid is het verboden om een zakelijke relatie aan te gaan dan wel voort te zetten of een transactie te verrichten (art. 5, eerste lid). Een (bestaande) zakelijke relatie dient bovendien beëindigd te worden indien ten aanzien van de cliënt en de eventuele uiteindelijk belanghebbende niet aan de verplichting tot een cliëntenonderzoek (art. 3, eerste tot en met vijfde lid) kan worden voldaan.

Wederom met andere woorden: als je gaat verifiëren en dat lukt niet. Dan beëindig je de werkzaamheden/relatie.

Hoe verifieer je?

Artikel 11 lid 1 WWFT bepaalt dat het bij natuurlijke personen gaat om een verificatie aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Dit wordt nader uitgewerkt in artikel 4 lid 1 van de uitvoeringsregeling. Kortom: paspoort, ID-kaart, etc. Bij Nederlandse of buitenlandse rechtspersonen met een zetel in Nederland gaat het dan om uittreksels, aktes of verklaringen.

De UBO

Een belangrijk begrip bij de verificatie is de verplichting om de UBO te identificeren en maatregelen te nemen om de identiteit te verifiëren. Onder uiteindelijk belanghebbende (UBO) in de zin van de WWFT wordt verstaan (art. 1, eerste lid): *"elke natuurlijke persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of uiteindelijke zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht."*

In alle gevallen geldt dat wanneer na uitputting van alle mogelijk middelen en op voorwaarde dat er geen gronden voor verdenking van een UBO bestaat, geen natuurlijk persoon als UBO kan worden achterhaald, dat dan een pseudo-UBO moet worden aangewezen. Op grond van artikel 3, eerste en zesde lid van het Uitvoeringsbesluit WWFT 2018 is een lid van het hoger leidinggevend personeel dan de pseudo-UBO.

UBO-register (art. 10a – c WWFT)

Per 27 september 2020 is het centrale register bevattende informatie over UBO's van vennootschappen en andere juridische entiteiten (hierna: UBO-register), in

werking getreden. Het doel van het UBO-register is om transparanter te maken wie de personen zijn die de uiteindelijke eigenaar zijn van of zeggenschap hebben over een vennootschap of andere juridische entiteit in het kader van het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering.

Kom je er bij jouw onderzoek achter dat er iets niet klopt? Op grond van artikel 10c, vierde lid van de WWFT jo art. 11a AW vervalt de geheimhoudingsplicht van de advocaat indien er sprake is van een terugmelding aan de KvK. Deze doorbreking van de geheimhoudingsplicht is bedoeld om een adequate naleving van terugmeldplicht door advocaten te waarborgen.

Oke. We weten nu wat we moeten onderzoeken. Maar hoe gaan we dat registreren en bewaren?

Het registreren en bewaren van gegevens van een cliëntenonderzoek (art. 33 en 34a)

De gegevens die de advocaat verkrijgt uit een cliëntenonderzoek dienen op een opvraagbare en toegankelijke wijze te worden vastgelegd voor een periode van vijf jaar na het moment van beëindiging van de relatie of tot vijf jaar na het uitvoeren van een transactie.

De volgende gegevens dienen te worden bewaard (artikel 33, lid 1 WWFT):

Dus even terug naar het systeem. Als de dienstverlening onder de WWFT valt, dan dienen we een cliëntenonderzoek te doen. Daaronder valt dus ook het hele systeem van identificatie en verificatie. Hoe heftig je de cliënt moet monitoren hangt af van de aard van het onderzoek. Maar dan. Stel dat het onderzoek wat oplevert.

Melden van ongebruikelijke transacties

Op grond van de WWFT is de advocaat, in geval van WWFT werkzaamheden verplicht om (voorgenomen) ongebruikelijke transacties te melden. In dat geval is de advocaat op grond van artikel 18a WWFT niet gehouden aan zijn geheimhoudingsplicht.

Let op: als het geen WWFT werkzaamheden zijn, dan mag hij ook geen ongebruikelijke transacties melden. De geheimhoudingsplicht vervalt alleen bij de WWFT werkzaamheden.

Nederland heeft de lat vrij hoog gelegd. In andere landen gebruikt men wel het criterium van verdachte transacties. Dat is hier dus nadrukkelijk niet het geval. Realiseer je ook dat er geen afweging is. Als het een ongebruikelijke transactie is, dan moet er gemeld worden bij de FIU.

In die zin staat het ook wat ongelukkig in de handleiding van de orde. Ik citeer:

Voor advocaten gelden de volgende twee indicatoren (tabel 2 bij Uitvoeringsbesluit WWFT 2018):

Er is één indicator waarbij gemeld moet worden. Deze objectieve indicator is: Een transactie voor een bedrag van €10.000,- of meer, betaald aan of door tussenkomst van de instelling in contanten, met cheques aan toonder, een vooraf betaald betaalinstrument (prepaid card) of soortgelijke betaalmiddelen.

Er is één indicator waarbij kantoor een afweging moet maken of er gemeld moet worden. Deze subjectieve indicator is: Een transactie waarbij de instelling aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme.

Tot slot geldt de meldplicht ook wanneer het cliëntenonderzoek niet kan worden voltooid of een zakelijke relatie wordt beëindigd en er indicaties zijn dat er sprake is van betrokkenheid bij witwassen of financieren van terrorisme (art. 16 vierde lid WWFT).

Waar het bij de subjectieve indicator om gaat is dat het geen absolute rode vlag is. Je zal dan gewoon verder moeten kijken dan de neus lang is. Het is niet zo dat je bijvoorbeeld het terroristen belang moet afwegen tegen het commerciële belang.

Nou dat is dan opgelost. Met dit gedoe wil ik niets te maken hebben. Ik doe gewoon zaken die niet onder de WWFT vallen.

Zo werkt het dus niet. In dat geval blijven de verplichtingen van de Voda op de advocaat rusten.

Uit hoofde van 7.1 Voda moet de identiteit van de cliënt of de tussenpersoon worden gecontroleerd. Het tweede lid van 7.1 maakt klip en klaar dat de advocaat zich niet voor het karretje mag laten spannen van de crimineel. Artikel 7.3 van de voda bepaalt dat de advocaat de dienstverlening niet moet starten of moet staken als de vragen voortvloeiende uit art. 7.1 en art. 7.2 Voda afdoende worden beantwoord.

Wat is dan het grote verschil tussen de WWFT en de voda?

Het grote verschil is de meldingsplicht onder de WWFT en het daarbij doorbreken van de geheimhouding versus het staken van de werkzaamheden en voor de rest de mond dicht houden.

Bijlage 1 Gefinancierde rechtsbijstand

De gemiddelde commerciële advocaat is net zo bekend met een toevoeging als een civilist met het strafrecht.

Het vervelende is dat je op de toets wel wordt geacht de hoogtepunten van het toevoegingsrecht te kennen.

Wanneer heeft iemand recht op een toevoeging? Bij het aanvragen van de toevoeging door de advocaat beoordeelt de Raad voor Rechtsbijstand (www.rvr.org) een aantal zaken zoals:

- inkomen en vermogen. Grofweg is dit anno 2025 €33.000 voor alleenstaanden en €46.000 voor gehuwden en andere gezinssamenstellingen. Voor het vermogen wordt een bedrag ad € 37.000 buiten beschouwing gelaten. Voor de leesbaarheid heb ik de bedragen afgerond. In beginsel gaat het om het inkomen van twee jaar geleden en bij het vermogen om het vermogen van een jaar daarvoor;
- Betreft het een zaak die mogelijk onder het bereik van een toevoeging valt? Voor bedrijfsmatige geschillen wordt geen toevoeging gegeven.
- Mag de advocaat de zaak doen. Een advocaat die toevoegingszaken wil behandelen moet daarvoor ingeschreven staan en voor bepaalde zaken gelden extra specialisatie-eisen. Bijvoorbeeld strafrecht, familierecht en arbeidsrecht.

Als de toevoeging wordt afgegeven, dan betekent dit nog niet dat deze voor eeuwig is afgegeven. De toevoeging kan namelijk ook worden ingetrokken. Om te controleren of de toevoeging moet worden ingetrokken, wordt standaard bij het declareren van de toevoeging het resultaat gecontroleerd.

De toevoeging wordt ingetrokken als er een resultaat is geboekt dat hoger is dan 50% van het drempelbedrag. Dat is het bedrag van de vermogenstoets ad € 37.000,-- en daarvan dus 50% (rond de € 18.000,--). Of het geld daadwerkelijk

meteen wordt ontvangen, is niet relevant. Het gaat om de vordering die er is. Bijvoorbeeld de vordering op de overwaarde van de woning, de bedragen waar iemand recht op heeft op basis van een vonnis.

Okee. Een toevoeging kan dus worden verleend en weer worden ingetrokken.

Link naar het tuchtrecht. Uit de tuchtrecht jurisprudentie blijkt dat een advocaat altijd moet nagaan of een cliënt zo mogelijk recht heeft op een toevoeging.

Bijvoorbeeld:

ECLI:NL:TAHVD:2023:176 Hof van Discipline 's Gravenhage d.d. 20-10-2023 "
Verweerder heeft met klager een afspraak gemaakt dat hij hem in de voorfase zou bijstaan, zonder dat klager was voorgelicht over het feit dat hij ook in die fase mogelijk recht had op gefinancierde rechtsbijstand. Klager heeft geen afstand gedaan of kunnen doen van het recht op gefinancierde rechtsbijstand. Verweerder heeft met zijn handelen de kernwaarde (financiële) integriteit geschonden. Klacht in zoverre alsnog gegrond. Waarschuwing en proceskostenveroordeling."

Regel 18 Gefinancierde rechtsbijstand

- 1. Tenzij een advocaat goede gronden heeft om aan te nemen dat zijn cliënt niet in aanmerking kan komen voor door de overheid gefinancierde rechtshulp, is hij verplicht met zijn cliënt vóór de aanvaarding van de opdracht en verder steeds tussentijds wanneer daartoe aanleiding bestaat, te overleggen of er termen zijn om te trachten door de overheid gefinancierde rechtshulp te verkrijgen.*
- 2. De advocaat zal van de cliënt voor de behandeling van een zaak waarin hij is toegevoegd voor zijn werkzaamheden geen vergoeding, in welke vorm dan ook, bedingen of in ontvangst nemen, afgezien van eigen bijdragen, verschotten en proceskosten volgens de daarvoor geldende regels.*
- 3. Wanneer de cliënt mogelijk in aanmerking komt voor door de overheid gefinancierde rechtshulp en niettemin de keuze maakt daarvan geen gebruik te maken, dient de advocaat dat schriftelijk vast te leggen.*

Onthoudt in ieder geval dat je altijd de mogelijkheid of (op jouw kantoor) de onmogelijkheid van gefinancierde rechtsbijstand moet bespreken. Als er een mogelijke aanspraak is, dan moet de cliënt daarvan afstand doen. Deze laatste zin is dermate belangrijk dat je hem rustig 5 keer mag lezen. Dit komt heel vaak terug in toetsvragen.

Voorbeeld uit jurisprudentie ECLI:NL:TADRARL:2023:187 RvD Discipline Arnhem-Leeuwarden 26-06-2023

"Verweerder heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld door wezenlijke afspraken met zijn cliënte over het afstand doen van het recht op gefinancierde rechtsbijstand niet schriftelijk vast te leggen. Dit nalaten van verweerder raakt aan de kernwaarde (financiële) integriteit. De aard en ernst hiervan rechtvaardigen daarom de oplegging van een maatregel"

Okee. Stel er is een toevoeging verleend, maar er is wel kans dat de toevoeging wordt ingetrokken. Bijvoorbeeld omdat je over een omvangrijke loonvordering procedeert. Hoe ga je daar dan mee om? Het is tamelijk simpel: je zal de cliënt deugdelijk moeten voorlichten en op de hoogte moeten houden. Dus concreet zal de advocaat de cliënt moeten informeren dat de mogelijkheid van intrekking zich voordoet en op papier moet zetten wat dit financieel betekent (uurtarief, inschatting kosten in relatie tot opbrengsten zaak).

Regel 16 Informatieplicht

- 1. De advocaat dient zijn cliënt op de hoogte te brengen van belangrijke informatie, feiten en afspraken. Ter voorkoming van misverstand, onzekerheid of geschil, dient hij belangrijke informatie en afspraken schriftelijk aan zijn cliënt te bevestigen.*
- 2. De advocaat die een redelijk vermoeden heeft dan wel bemerkt dat hij tekort is geschoten in de behartiging van de belangen van zijn cliënt, is gehouden zijn cliënt daarvan onverwijld op de hoogte te stellen en hem, zo nodig, te adviseren onafhankelijk advies te vragen.*
- 3. De advocaat handelt ook integer en zorgvuldig in financiële aangelegenheden en hij legt daarover een nauwgezette verantwoording af aan zijn cliënt.*

Voorbeeld uitspraak.

ECLI:NL:TADRSGR:2023:228 Raad van Discipline 's-Gravenhage 06-11-2023 Verweerster heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld jegens klager door na te laten om periodiek een urenspecificatie en kostenopgave te verstrekken. Ook heeft verweerster klager onvoldoende geïnformeerd over de (reële) kans van intrekking van de toevoeging op het moment van de verkoop van de woning met kenbare overwaarde. Waarschuwing.

Houd goed de tuchtrechtelijke kant en de civielrechtelijke kant uit elkaar. Het feit dat je qua tuchtrecht er een potje van maakt, wil nog niet zeggen dat je geen recht hebt op een vergoeding.

Toch? De stelling van het CPO was tot voor kort dat als er door de advocaat en de cliënt geen financiële afspraken zijn gemaakt met de cliënt, de advocaat toch recht op een vergoeding heeft op grond van 7:405 BW.

Artikel 7: 405 BW

- 1. Indien de overeenkomst door de opdrachtnemer in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf is aangegaan, is de opdrachtgever hem loon verschuldigd.*
- 2. Indien loon is verschuldigd doch de hoogte niet door partijen is bepaald, is de opdrachtgever het op de gebruikelijke wijze berekende loon of, bij gebreke daarvan, een redelijk loon verschuldigd.*

Ik vermoed dat deze vlieger onder verwijzing naar het Dexia Arrest en recente Europese jurisprudentie niet meer opgaat. Immers, door het Europees hof zijn afspraken over uurtje/factuurtje als oneerlijk bestempeld en uit het Dexia arrest weten we dat je dan niet kan terugvallen op vangnetbepalingen uit het Europees

recht. Op het forum worden hier vragen over gesteld en we zullen spoedig weten welk standpunt de examencommissie inneemt.

Samenvattend:

Tuchtrechtelijk is verwijtbaar:

- het niet nagaan/bespreken van gefinancierde rechtsbijstand
- Het niet schriftelijk vastleggen van het eventuele afstand doen van een aanspraak op gefinancierde rechtsbijstand
- Het niet wijzen op de mogelijkheid van een intrekking van de toevoeging;
- Het niet tussentijds op de hoogte houden van de uren en kosten;

Dit staat dus allemaal los van de vraag of de advocaat nog recht heeft op een vergoeding in het geval dat de toevoeging niet wordt verleend of wordt ingetrokken.

Bijlage 2: toetstermen

1. De stagiaire kan de bronnen van het gedragsrecht benoemen
2. De stagiaire kan de rol van de advocaat in de rechtsstaat toelichten.
3. De stagiaire kan de kernwaarden voor de advocatuur uitleggen.
4. De stagiaire kan de financiële kanten van het gedragsrecht toelichten.
5. De stagiaire kan in een concrete situatie een gedragsrechtelijk dilemma signaleren.
6. De stagiaire kan in een concrete situatie een financieel- gedragsrechtelijk dilemma 6 signaleren.
7. De stagiaire kan de inhoud en strekking van de geldende regelgeving, zoals de Advocatenwet, de verordeningen, de WWFT en de gedragsregels toelichten.
8. De stagiaire kan in een concrete situatie vaststellen welke gedragsrechtelijke normen toepasselijk zijn, in algemene zin en ten opzichte van de cliënt, de rechter, andere advocaten, derden of in financiële zin.
9. De stagiaire kan in een concrete situatie vaststellen of aan de gedragsrechtelijke normen voldaan wordt, in algemene zin als ten opzichte van de cliënt, de rechter, andere advocaten, derden of in financiële zin.
10. De stagiaire kan bij twijfel over de juiste handelwijze in een concrete situatie in algemene zin of ten opzichte van de cliënt, de rechter, andere advocaten, derden of in financiële zin, een goede oplossing vinden met inachtneming van het gedragsrecht.
11. De stagiaire kan, indien in een concrete situatie niet voldaan wordt aan de gedragsrechtelijke norm in algemene zin of ten opzichte van de cliënt, de rechter, andere advocaten, derden of in financiële zin, een juiste en praktische oplossing kiezen met inachtneming van het gedragsrecht.
12. De stagiaire kan uitleggen waarom het tuchtrecht 7 noodzakelijk is voor het functioneren van de advocaat in de rechtsstaat.
13. De stagiaire kan de hoofdlijnen van de tuchtrechtprocedure, zoals beschreven in de Advocatenwet, benoemen.
14. De stagiaire kan de partijen die betrokken zijn bij de tuchtrechtprocedure en hun rollen daarin, beschrijven.
15. De stagiaire kan uitleggen hoe een declaratie tot stand komt zowel in betalende als in toevoegingszaken.
16. De stagiaire kan benoemen wanneer de WWFT van toepassing is op zijn dienstverlening.
17. De stagiaire kan uitleggen hoe hij dient te handelen in geval de WWFT van toepassing is op zijn dienstverlening.
18. De stagiaire kan uitleggen wat verstaan wordt onder 'handelen of nalaten dat een
19. De stagiaire kan de grondtrekken van het toezicht door de deken, als bedoeld in art. 45a Advocatenwet, alsmede de procedure inzake onbehoorlijke praktijkuitoefening, als bedoeld in art. 60b e.v. Advocatenwet benoemen.
20. De stagiaire kan met betrekking tot maatschappelijke discussies (zoals: wat verwacht de samenleving van de advocatuur; tarieven, toezicht, commercialisering, communicatie met cliënt) de rol of het functioneren van de advocaat in het licht van het gedrags- of tuchtrecht uitleggen.

Bijlage 3: inhoudsopgave gedragsregels

De maatschappelijke rol van de advocaat

- Regel 1 Beroepsplichten
(betamelijkheid, vertrouwen in advocatuur schenden)
- Regel 2 Onafhankelijkheid, partijdigheid, geen provisie
- Regel 3 Vertrouwelijkheid
- Regel 4 Openheid over meeluisteren, meekijken en opnemen
- Regel 5 Minnelijke oplossing
- Regel 6 Doelmatigheid
(geen onnodige kosten, aankondigen rechtsmaatregelen)
- Regel 7 Geen ongepaste uitlatingen
(onnodig grievend)
- Regel 8 Geen onjuiste informatie
- Regel 9 Kenbaarheid hoedanigheid advocaat
(ook privé kan je aanzien advocatuur schaden)
- Regel 10 Verenigbaarheid van activiteiten
(nevenbetrekkingen)
- Regel 11 Grensoverschrijdende activiteiten binnen Europa

De advocaat in de verhouding tot de cliënt

- Regel 12 Zorgvuldigheid
- Regel 13 Uitvoering opdracht
- Regel 14 Verantwoordelijkheid uitvoering opdracht
(vertrouwensbreuk = neerleggen opdracht, als je neerlegt doe je dat zorgvuldig)
- Regel 15 Belangenverstrengeling
(en wanneer mag je wel optreden tegen oude cliënt)
- Regel 16 Informatieplicht
(info bevestigen cliënt, financieel integer. Zie ook 431 2e alinea)
- Regel 17 Honorarium
(overleg deken maatregelen cliënt, blz 432 kostendekkend en bescheiden salaris)
- Regel 18 Gefinancierde rechtsbijstand
(en afstand daarvan)
- Regel 19 Zekerheid en voldoening declaratie
(betwisten verrekening +6.19 voda)

De advocaat in de verhouding tot overige betrokkenen bij de rechtspleging

- Regel 20 Eerlijk proces
(tijdstip indienen stukken)
- Regel 21 Mededelingen aan de rechter
- Regel 22 Getuigen
(geen niet geoorloofde beïnvloeding)
- Regel 23 Optreden als geschilbeslechter

De advocaat in de verhouding tot zijn beroepsgroep

- Regel 24 Onderlinge verhoudingen
- Regel 25 Rechtstreeks benaderen (wederpartij)
- Regel 26 Vertrouwelijke mededelingen
- Regel 27 Schikkingsonderhandelingen
(=lex specialis van 27. Zie uitzondering in toelichting)
- Regel 28 Overnemen van cliënten
- Regel 29 Medewerking onderzoek deken

Waar in de wet qua procedures

Deken Traject

Indienen klacht	46c
Onderzoek deken naar klacht	46c lid 3
Bemiddelingspoging deken	46d lid 1

Raad van Discipline

Voorzittersbeslissing	46g en 46J
Deken heft griffierecht	46e lid 1
Verzet tegen voorzittersbeslissing	46h
procedure bij RvD	46k
Vooronderzoek voorzitter RvD	46L
Intrekken klacht tijdens procedure RvD	47a
Ne Bis in Idem	47b
Mogelijke beslissing RvD	48, 48a, 48aa ev
Wijziging opgelegde voorwaarden door RvD	48d
Voorwaardelijk omzetten in onvoorwaardelijk door RvD	48e

Hof van Discipline

Door wie en binnen welke termijn appel	56 lid 1 en 2
Voorzittersbeslissing	56a
Verzet tegen voorzittersbeslissing	56b
procedure bij HvD	57

Spoedheidshalve schorsen of treffen van een voorlopige voorziening

Hoe -> op verzoek deken	60ab lid 1 of 60B
Door wie -> Raad van Discipline	60ab lid 1 of 60b
Wegens ernstig vermoeden handelen in strijd met 46 beschermd belang	60ab lid 1
Advocaat voorlopige hechtenis/gevangenis	60ab lid 2 jo lid 1
Appel en door wie tegen schorsingsbeslissing	60ad lid 1
Appel geen schorsende werking	60adlid 2
Opheffingsverzoek bij RvD van schorsing	60ab lid 6
Wegens onbehoorlijke praktijkuitoefening	60B
Onderzoeksmogelijkheid voor uitspreken schorsing door RvD	60B lid 1
behandeling met gesloten deuren	60b lid 2
Appel en door wie tegen schorsingsbeslissing	60b lid3
Appel en geen schorsende werking	60b lid 4
Opheffingsverzoek bij RvD van schorsing	60 lid 7

Belangrijke artikelen uit de Voda

Deskundigheid	4.1
Derdengelden	6.19
Kostbaarheden bewaren?	6.20
Eisen stichting derdengelden	6.21
Contante betalingen?	6.27
Controle identiteit	7.1-7.3
Info aan cliënt	7.4
Opdrachtbevestiging	7.5
No cure no Pay	7.7 en 7.8
Experiment letsel- en overlijdenszaken	7.9- 7.13